12 MART 1976 BEŞ LİRA

Sebil

11

Siyasi, Edebî, Tarihi
HAFTALIK GAZETE

herşey hak için

Sahib ve Başyazar
KADİR MISIROĞLU

Şu mübârek Velâdet yıl dönümünde Milletçe

"Dahilek Yâ Resûlullah!.."

دخيلك يا رسول الله

diyebilirsek,

Lider Türkiye'dir!..

LİDER TÜRKİYE'DİR

Fahr-i Kâinatın nûr ve esrar ummanı olan mübârek varlığında, aralanmış bir pancurdan mutlak gerçek ve güzelliklerin ihtişamlı iklimine açılmak saâdetine erenlerin, sermest ruhlarının coşkunluğunu dile getiren bir sayha vardı:

«DAHİLEK YA RESULELLAH!»

İlk biat merâsimlerinde «Ebedî Gerçekler Dünyası» na girişin bir parolası haline gelen bu hitab, iman vecdinin çölü dalga dalga ürperten muazzam bir bestesiydi. Dâvetin sahibi beşeri idrâki yakmamak için kırıntı kırıntı sunduğu nasiplerle, insan zerreciklerinin beka ummanına açılışını seyrederken, Rabbine hamdederek taşıdığı büyük ve ulvî emâneti yavaş yavaş devrediyordu. Böylece o ilâhî emânetin elden ele ebediyyen devam edecek olan şerefli temsil ve taşıyıcılığı başlamış oluyordu.

Bir gün geldi ki; bu çok ehemmiyetli vazife fâtih cedlerimizin mübârek omuzlarına tevdî edildi. Çünkü onlar ordu ordu; koşup gelerek İslâm mefkûresinin ebedî gerçekler pınarında ruhlarının zabtedilmez susuzluklarını kana kana dindirmişlerdi. Maverâünnehr'in dağlarını tutmuş milyonlarca çadırdan yükselen, gür ve coşkun «DAHİLEK YA RESULALLAH!» sayhaları, Cihana, İslâmın büyük ve müstakbel zaferlerini müjdeliyordu. Artık mübârek Hıra Dağı'ndan esip gelen Muhammedî meltemi - kendileri gibi iradî olarak - ciğerlerine çekip ebedileşmeye âmâde kitleleri bulabilmek için Cihan Tarihini asırlarca dalgalandıracak muazzam fetihlere girişmeleri mukadderdi.

Mahrumların ayaklarına kadar götürdükleri bu ilâhi nimete kâfi miktarda tâlip bulmuş sayılmazlarsa da temsilciliklerini büyük bir liyâkatle bin yıldan fazla sürdükleri tarihî bir gerçektir.

Fakat bu kudret ve azamet, içten ve dıştan nâmütenâhi ihânetlere uğrıyarak zamanla zaafa inkılâb etmiştir. Varlığın tâcı Efendimiz «Hâlisler büyük bir tehlike üzerindedirler» buyurarak bu tehlikeye çoktan işâret etmişlerdi. Devlet-i ebed müddet gibi namlarla anılan devletimizin kudretine güvenerek küçümsediğimiz gizli düşman faaliyeti, zamanla bize çok pahalıya malolmuştu. Geçen asırda bu içten kemiren gizli düşman faaliyetine bir başka müessir eklenmişti: Dünyada sür'atle gerçekleşen «Sanayi inkılâbı»nı zamanında ve gerektiği şekilde gerçekleştirememek! Birbirine eklenen bu iki hatâ ve gafleti devamlı sûrette körükleyen düşman, nihayet Birinci Cihan Harbiyle parsayı toplamak safhasını idrak etmiş ve devletimizi hazin bir mağlûbiyete uğratmıştır.

Bizim bu devlet ve cemiyet plânındaki çöküşümüz kaderimizin bin yıllık beraberliği dolayısiyle «Hilâl» in de gölgelenip kararmasını sonuçlandırmıştır. Bu yüzden Birinci Cihan Harbi sonunda İslâm temsilcisi büyük devletimiz çöktüğü zaman, Dünya'nın her tarafındaki Müslümanlar istiklâlleriyle birlikte millî şeref ve itimad-ı nefslerini de kaybetmiş bulunuyorlardı. Fakat gizli ve aşikâr çeşitli ifsat ve ihânetlerle bir çok tarihî sebep altında ortaya çıkan bu durum, uzun müddet devam etmemiştir. İslâmiyetin telkin ve te'sis ettiği dinamizmle, getirdiği realist hayat görüşü, onların bütün şaşırtıcı telkinlere rağmen gerçeği bularak kısa zamanda hür, silkinmiş zinde birer devlet halinde tarih sahnesine çıkmalarını te'min etmiştir. İki Cihan Harbi arasındaki kısa zaman, bu derlenip toparlanmaya kâfi gelmiştir.

Bugün kırkı aşan Müslüman devlet, bizim gibi tecrübeleri ve tarih mirası liderliğe müsâid bir baş aramanın çırpınışları içindedir. Aralarında aktedilen çoğu semeresiz kongreler bunu göstermektedir. İslâm ideolojisinin kaderinde bu, yeni ve ma'nalı bir oluştur. Öyle ki, bizi normal komşuluk münâsebetleri içinde dahi büyük devletimizin mirasına dönmeye zorlamaktadır. Kıbrıs hâdiseleri ile alâkalı diplomatik faaliyetlerimiz bu hükmü doğrulayacak bir gelişme göstermektedir. Bu gidişle, Türk'ün kendine döneceği ana kadar, İslâm Dünya'sındaki başsızlık devam edecektir. Çünkü bu çok ehemmiyetli rolü oynayabilecek maddi ve psikolojik varlık, yalnız büyük Türk Milleti'nde mevcuttur.

Her vesileyle görülmektedir ki; milletimizin şuuraltı, geçmişin şanlı intibaları ile doludur. Her ne kadar idareci zümrede bütün geçmişe sırt dönmüş bir psikolojinin muannid tezâhürleri müşâhede edilmekte ise de, idare edenlerle edilenler arasındaki bu görüş ve hattâ yaşayış tezadının hep böyle devam etmesine imkân olmadığı muhakkaktır. İstatistikler ikibin yılında nüfusumuzun seksen milyon olacağını göstermektedir. Bu üzerinde ehemmiyetle durulması gereken bir husustur.

Türk Milleti, bugün, resmî ve husûsî çeşitli ifsat ve ihânetlere rağmen üzerinden kaydırıldığı millî, tarihî ve dinî rayına yeniden oturmak üzeredir. Böyle bir mevsimde şu mübârek velâdet kandili vesilesiyle milletçe ciddi bir muhâsebeye girişir ve Maverâünnehir'de vaktiyle ecdâdımızın yaptığı gibi derin bir samimiyetle «DAHİLEK YA RESULELLAH!..» sayhasını yükseltir ve kendi öz benliğimize dönersek, o gün Türkiye başka bir Türkiye olur! Bir anda kendimizi İslâm Dünyası'nın liderî buluruz! Zira bizden boşalan yeri henüz hiç kimse dolduramamıştır. Bu gidişle dolduracağa da benzemez!..

Hem kendimize ve hem de İslâm Dünyası'na karşı vazife ve mes'ûliyetlerimiz vardır. Bunları hakkıyle ifâ için bugün sadece mânen değil, iktisâden de kendi kendine yeter büyük bir âlem teşkil eden İslâm Dünyâsı'nın başına geçmemiz şarttır. Bu âlem için - herşeye rağmen hâlâ yegâne tabiî lider Türkiyedir. Bunu aklı başında Arab âlimleri bile kabul ediyor ve hatta beklediklerini yazıp söylüyorlar zira Türkiye bu mevkiin rakipsiz tek namzedidir. Elverir ki, şöyle bir silkinebilsin!...

OKUYUCULARIMIZLA hasbihal

Sevgili okuyucularımız,

Okuyucularımızın bir çoğu bize neşredilmek üzere çeşitli yazılar göndermektedirler. Sayfalarımızın azlığı ve gazetemizin hacmine nazaran devamlı yazı yazmaları için kendileriyle anlaşmış bulunduğumuz yazarların çokluğu yüzünden bu okuyucu yazılarını -şimdilik- maalesef neşredemiyoruz. Bunlardan zaman zaman ancak pek azına yer verebildiğimiz için cidden müteessiriz. Ancak ileride gazetemizin sahifelerini artırmayı düşünmekteyiz. Teknik sebeplerle, kapakta dört renk kullanmaktan vazgeçmedikçe bu da mümkün görülmemektedir. Bir hal çâresi bulunur da fiat aynı kalmak şartıyla sahifelerimiz çoğaltılabilirse okuyucularımızın değerli yazılarına daha geniş ölçüde yer vermek imkânını bulabileceğiz. Şimdilik neşredemediğimiz yazılar için mâzur görülmemizi rica ediyoruz.

DEMOKRATİK PARTİ

Bazı okuyucularımız Demokratik Parti hakkındaki neşriyatımızdan müteessir olduklarını bildiriyorlar ve bu partiye rey verenlerin de Sebil'in sâir okuyucularından farklı düşünen kimseler bulunmadıklarını bildiriyorlar.

Gerçekten Demokratik Parti'ye rey veren vatandaşlarımızla sâir sağcı partilere rey verenler arasında hoş görülemiyecek derecede bir fark mevcud değildir. Ancak sevgili okuyucularımızın bu parti hakkındaki beyanlarımızla ona rey verenleri değil, üst kademelerdeki idarecileri hedef aldığımızı dikkatten kaçırmamaları gerekir. Üstelik bu partinin yukarı kademesinde iyi niyetinden ve memleket severliğinden şüphe edilmeyecek birkaç değerli insanın mevcûdiyetini de biliyoruz. Bunlar biraz da kaderin sevkıyle şimdilik orada bulunmaktadırlar. Fakat Demokratik Parti'ye hâkim olan Bozbeyli ve arkadaşlarının bu partiyi, sırf Süleyman Demirel'e duydukları kin sebebiyle CHP'nin paralelinde idare ettikleri inkârı kâbil olmıyan bir gerçektir. İşte biz, bu tutumu tenkid ediyor ve sırf bir şahsa yani Demirel'e muhalefetin bir partiyi ayakta tutmaya kâfi gelemiyeceği gerçeğini ortaya koymak istiyoruz. Bu partinin umûmî reis vekili bulunan bir zâtın daha dün «CHP ile ortaklık yapabileceklerini» ifâde etmiş bulunması cidden düşündürücü değil midir? Üstelik CHP ile ortaklık kurmak için, vaktiyle MSP için vârid ve vâkı olan hiç de küçümsenemiyecek sebeplerin bugün bu parti için mevzuubahs olmamasına rağmen...

Sebil'in yolu -şimdilik- «az müslüman, çok müslüman» kavgasına meydan vererek düşmanı sevindirmek yerine, derece derece çizginin sağındaki herkesin müşterek düşmana karşı birleşmesine çalışmaktır. DP idârecilerini sadece bu ölçüye zıd tutumları yüzünden tenkid etmekteyiz. Yoksa hakîkati erken görenlerin, geç görenlere bir rüçhaniyeti olsa da, onlardan gerekli müsamahayı esirgemenin ileride mutlaka vaki' olacak beraberliği geciktirmekten başka bir işe yaramıyacağını bilmiyor değiliz. Selâm ve sevgilerimizle.

SEBİL

BİR KOCA ZÂLİM!

ABDURRAHMAN ŞEREF LÂÇ

Kalbi katı, yüzü pek, zâlim mi; zâlim!

Hitâbeti kuvvetli, ama, hâin mi hâin!

Halkın karşısına çıkmadan önce Halifeyi kandırıyor:

«— Rüyamda gördüm, hasmınızı yakalayıp derisini yüzmüşüm. Beni onunla muhârebeye memur ederseniz iyi olur?» diyor.

Halife düşünüyor.

İç ve dış düşmanlar ayakta.

Erbâb-ı idrâk; makam-ı nifakta.

Millet; hâl-i iftirakta.

Dosta ihtiyaç var.

Zâlimi, dost sanıyor ve inanıyor da, onu bir ordunun başına geçiriyor, devleti, memleketi, milleti kurtarmaya memur ediyor!

Zâlim, ilk maddi muvaffakiyetleri ile devletin gözüne girer girmez, kurtarılmasına memur edilmiş bulunduğu millete musallat olacaktır. Millet, zâlimin asıl maksadından habersizdir.

Öyle oluyor:

Büyük zâlim kısa zamanda kuduzluğunu gösteriyor! İlk göz dağını verip milleti sindirmek, sonra talan edebilmek için ilk hutbesini irad ediyor:

«— Ey naaas!» diyor, «benim kim olduğumu bilmiyenler, bilenlerden sorup öğrensin! Ayağınızı denk alın, gözünüzün yaşına bakmam haaaa! Kesim ve devşirim mevsimi gelmiş, olgun başlar görüyorum. Kanlara bulanacak sarıklara ve sakallara bakıyorum.»

Halk, gâfil ve perişan!

Erbab-ı idrâk, dağınıklıktan o-kadar bitap ki; derlenip toplanmaya, sonra düşünmeye vakit bulamadan, zâlimin kılıcı; işlemeye başlamıştır:

Önce, cüz'i bahânelerle, bir kaç mâsumun kellesini uçuruyor.

Biriki kabadayının tesirsiz çıkışından başka, kuvvetli bir karşılık yok! Millet öylesine sinmiş ki...

Artık zâlimin zulmü, arttıkça artmıştır.

Zindanlar, mâsumlarla dolup taşıyor.

Zâlimin belâsı, o derece şiddetleniyor ki; koca memlekette, yarınından emin tek fert kalmıyor!

Zâlimin en büyük dostu, en çok inandığı kişi: bir hristiyan râhip! Zâlime zaman zaman falcılık da taslıyor ve uydurma haberlerle, onu, müslüman kıyımına sevketmekte mehâret gösteriyor.

Zâlim, sayısız mâsumun kanına girdiği halde, en çok korktuğu kimselerden bir çoğu henüz hayatta. Bilhassa imanlı kumandanlar. Hele birinden ödü patlıyor!

Zâlim, falcıya koşuyor ve korktuğu kumandandan dert yanıyor, soruyor:

«— Bana söyle, korkma, bu adam hakkında ne biliyorsun?»

Falcı râhip; kolladığı bir büyük fırsata daha kavuşmuştur, düşmanı olduğu mânânın büyük müdâfilerini, zâlime harcatacaktır:

«— Çok mühim bir şey biliyorum!» diyor.

«— Nedir, çabuk söyle?»

«— Seni devirecek, yerine geçecek!»

«— Bu mu?»

«— Evet bu!»

Zâlim; kuduruyor da kuduruyor! Korktuğu o büyük kumandanı, derhal harcayamıyor onu zindana attırmakla iktifa ediyor da, başka pek çok sarıklı ve sakallı başları kana buluyor.

Her taraf kan; kan; kan!

Zâlim, dehşet saçıyor, müslümanlardan öc alıyor; millet kan ağlıyor!

Bir kolayını bulup zâlimin elinden yakasını kurtarabilen, ya şurada burada saklanıyor, yahut; kan deryası, zulum yuvası haline gelmiş bulunan öz yurdunun hudutlarını aşıp kaçıyor.

Günler, haftalar; aylar; seneler bu minval üzere geçiyor, zâlimin zulmü de hızını arttırdıkça arttırıyor.

Bir gün aklına esiyor, zindana atmış olduğu o korktuğu kumandanı oradan çıkartıp getirtiyor, kahramanı, huzurunda; gözleri önünde çeşit; çeşit işkenceye tâbi tutuyor.

Büyük askerin bir tek kılı bile kıpırdamıyor.

Ama, bu korkunç hâle, her nasılsa şâhid olan zâlimin karısı; dayanamıyor da kocasına hücum ediyor:

«— Zâlim! Hâin! Alçak!» diye haykırıyor.

Muhâfızlar, kadını yakalıyorlar.

Zâlim; bu beklemediği hâl karşısında, evvelâ şaşırıyor, sonra; kumandanı bir kenara-itiyor ve kendi karısına dönüyor:

«— Seni boşadım!» diyor.

İmanlı kadın yine haykırıyor:

«— Defol zâlim! Gün gelir; senin zulümlarını, rezâletlerini ortaya dökecek kişi elbette ortaya çıkar!»

Zâlim, nihâyet kendi yuvasını da yıkmıştır. Bundan sonra tütecek baca mı kalır; sönmiyecek ocak mı?!

Asıyor, kesiyor, yakıyor; yıkıyor.

Ve pek çok müslümanı öldürtmüş olduğu halde o, hâlâ müslüman kanına doymuş değildir. Şimdi de düşmana karşı beraberce savaşmış olduğu cephe arkadaşlarını ortadan silip süpürmekle meşguldür. Bunlardan biri de, ihtiyar Said'dir. Said, hem âlimdir; hem zâhittir; hem askerdir; hem kumandandır. Zâlim, bu büyük müslümanı da ortadan kaldıracağı sırada o, bir kolayını bulup kaçmış; canını zâlimin elinden kurtarmıştır.

Ve uzun bir kovalamaca!

Bu kovalamış, yakalayamamış, o kaçmış; saklanmıştır. Fakat artık bıkmıştır.

Yine bir gün, dostları büyük kumandana:

«— Kaç; geliyor!» diyorlar.

O:

«— Hayır!» diyor, «Artık kaçmam!»

«— Aman yapma; zâlimin ekmeğine yağ sürme!»

«— Hayır, artık kaçmam!. O kadar çok kaçtım ki; Allahtan utanıyorum. Beni yaradan da Allah'tır, öldürecek olan da. Alnıma ne yazdı ise görürüm. Artık kaçamam.»

Ve kaçmıyor; artık saklanmıyor.

Meydanında göründüğü şehrin vâlisi, ihtiyar Said'i yakalıyor; eline ayağına zincir vuruyor, iki muhâfıza teslim ediyor; zâlime yolluyor. Yolda, muhâfızlardan biri; biraz; bir kenara çekilince; öteki; eli ayağı bağlıya:

«— Bak senin elini, ayağını çözeyim, kaç git?» diyor.

İmanlı kumandan; tebessüm ederek:

«— Hayır!» diye cevap veriyor.

Götürüyorlar, zâlimin karşısına çıkarıyorlar. Zâlim hışımla soruyor:

«— Eeee söyle bakalım Said, niçin bana isyan ettin?»

Büyük müslüman sâkin bir tavırla cevap veriyor:

«— Allah seni ıslah etsin!»

Ve zâlimin emri:

«— Cellâd uçur kelleyi!»

Büyük müslümanın iman dolu başı, bir anda zâlimin ayakları dibine; kanlı kanlı; düşüvermiştir. Gövdeden ayrılmış olan bu şanlı kesik baş, bir büyük heybetle sesleniyor:

«— Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlüllah!»

Bir kere daha, ve bir kere daha...

Koca zâlimin dili tutulmuştur. Gözleri çukurlarından fırlamış, Said'in kesik başındaki gözlerine takılmıştır. Yerinden kıpırdayamıyor! Adamları, epey sonra onu zorla alıp, oradan uzaklaştırıyorlar.

(Devamı 9. Sayfada)

başyazı

İSLÂM ve SİYASET

— 1 —

Memleketimizde ancak particilik faaliyetlerinin başlamasından sonra yaygın bir isti'mal sahası kazanmış bulunan «*siyâset*» kelimesinin -müslümanlar için- sâbıkalı bir geçmişi vardır. Siyâset erbâbını, tarihî inanış ve anlayışa sâdık kalan millet efrâdının gözünden düşüren ve onların fiillerine -izâlesi güç- bir şüphe ile baktıran hâdiselerin tâ İttihad ve Terakkî devrinden beri tevâlî edegeldiği bir gerçektir. Bu sebepledir ki; millet, siyâset erbâbına âdetâ bir hâile (dram) artisti nazarıyle bakmak alışkanlığını kazanmıştır. Zira siyasî çekişmelerin bir zamanlar şerefli Türk Ordusunu bile gayyâsına çekerek, büyük imparatorluğumuzun hazîn bir sûrette dağılıp parçalanmış bulunmasına sebep olmasının derin tesirleri henüz zâil olmuş değildir. Üstelik bütün bu siyâsî çekişmeler'de milletin aslî tefekkür ve tahassüsüne bağlı olanlar, buna karşı bulunanlara -hemen dâimâ- mağlûb olmuşlardır. Buna ilâveten bir çok siyâset erbâbının zayıfken «*milletten yana*» olduğu halde bilâhare kuvvetlenince «*millete karşı*» çıkması da «*siyâset*» kelimesinin millî hafızadaki itibarsız manâsını doğuran bir âmil olmuştur.

Bütün bu sebepler, bilhassa müslümanların uzun yıllar siyâsete bîgâne kalmalarını tevlid etmiştir. Bugün bile hâlâ aynı te'sir altında hareket eden kimseleri görmekteyiz. Hakikaten siyâsete bir nevi «*ihlâs bozucu*» bir âmil nazarıyle bakılmaktadır. Gerçi siyâsî mes'elelerde muayyen bir ölçüyü aşan taraftarlık, çok kere bîtarafâne ve âfâkî muhâkemeyi zaafa uğratmakta ise de, bu düşünüş ve hareket tarzı son derecede yanlıştır. Zira siyâsî taraftarlık selim bir mantık ve şuurla yürütüldüğü takdirde, ihlâsı niçin bozsun!.. Üstelik, mü'minlerin siyâsî faaliyetlere karşı böyle bir endişeden doğan bîgâneliği, îman ve İslâm düşmanlarının ekmeğine yağ sürmekte değil midir?!

Unutmamak gerektir ki; siyâset, memlekete en müessir seviyede hizmet sahalarından biridir. Bunu, akılsızca bir lâkaydı ile, tamâmen İslâm düşmanlarının at oynatacakları boş bir saha haline getirmek câiz midir?!... Bu tutum, İslâm'ı vicdan ve mâbedlere hapsetmek isteyen sakîm lâiklik anlayışı taraftarlarını teyid etmekten başka bir netice doğurmaz!.

Vaktiyle bir büyük zâtın «*Eûzü billâhi min-es-siyâseh*» buyurmasını, zamanının şartları içinde mütâlea etmek gerektir. O devir, siyâsî iktidârı belli bir hizbin kahredici ve rakib kabul etmez bir sulta hâlinde ellerine geçirmiş bulundukları bir devirdi. Onlarla siyâset sahasında girişilecek bir mücâdeleden muzaffer çıkmak ihtimâli asla yoktur. Bu itibarla şerlerinden emin olmak ve onlara kendilerinin mutlak bir sûrette hâkim oldukları sahaya tecâvüz edilmediği zehâbını vererek, bir müddet nefes almak ve bu sûretle îman davasını toprak altında yeşermekte bulunan bir tohumun filizi gibi gün ışığına çıkacağı mevsime kadar taarruzdan masun kılmak maksadına bağlıydı. Bu haliyle de siyâsetin en incesi ve tâ kendisiydi.

Bugün ise durum tamâmen değişmiştir. İslâm adına siyâset meydanına çıkılmış ve en merkezî yere bayrak dikilmiştir. Bu, Ulubatlı Hasan'ın İstanbul surlarına diktiği zafer remzi bayraktan farksızdır. Nihâî hedefe varıncaya kadar ardından gelen mücâhidleri çoğaltmak ve onu dikildiği yerden indirtmemek şarttır!

Müslümanlar henüz gasbedilmiş bulunan en tabiî haklarından pek az bir şey geri almışlardır. Önümüzde yürünecek uzun bir yol vardır. Bu yolun meşakkati, mahdud insanların omuzlarına yıkılmamalı ve mü'minlerin çoğu siyâset sahasındaki lâkaydileri ile İslâm adına yükseltilen bayrağın istikbâlini gölgelememelidirler!.

Kadir Mısıroğlu

TAHLİL

Kemalist İnkılâbın Fârikaları

4 — LÂDİNİLİK

— 5 —

a) İnsanların soyadı taşımalarının ve bu soyadlarının şu veya bu vasfı hâiz olmalarının siyâsetle hiç bir alâkası yoktur. Böyle olduğu halde Kemalist inkılâblardan biri de sanki o güne kadar Türklerin soy ve sopları belli değilmiş gibi bir «Soyadı Kanunu» çıkarmak olmuştur. Ancak bu kanunla güdülen gâyenin fertleri tamâmen şahsi ve ferdi olan bir hususta dinin te'siri dışına çıkarmak olduğu açıkça ortaya konulmuştur. Şöyle ki; Soyadı Kanunu'na nazaran «Hacı, hoca, müftü, hacıoğlu, hocaoğlu, müftüoğlu ilh..» gibi dinî bir makam veya mevki ifâde eden kelimeler soyadı olarak alınamazlar. Bugün artık yalama olmuş bir vida gibi te'sir ve mer'iyyet kudretini hayatın dinamizmi karşısında tamâmen kaybetmiş bulunan bu kanuna istinâden asırlardan beri yerleşmiş bulunan bu gibi âile isimleri bilmecburi değiştirtilmişlerdir. Hattâ bu Soyadı Kanunu'nun tatbikatı sırasında öylesine maskaralıklar cereyan etmiştir ki, bunların çoğuna okuyucularımızın kolaylıkla inanabileceğine şüphe ile bakmaktayız. Rivâyete nazaran zamanın reisicumhuru kendisine bir soyadı seçmesini isteyen Ziraat Vekiline «eş-ek» kelimesini tavziye etmiştir.

Bir kere her ne olursa olsun bütün soyadlarının değişeceği zannı uyandırılmış ve mahalli nüfus memurluklarına verilen idârî emirlerle kanunun mâhiyetinden hiçbir sûrette haberi olmıyan zavallı vatandaşların pek çoğunun esâsen Türkçe olan adları bile değiştirilmiştir. Nüfus Memurluklarına gönderilen bir soyadı listesi içinden seçim yapma mecbûriyeti ile karşı karşıya getirilen vatandaşlar, çakmak, özçakmak, aslan, özarslan, özdemir, demir, örztürk, türköz ilh.. gibi mahdut soyadlarını almak sebebiyle hiç bir akrabalıkları olmıyan kimselerle bir köksüz ve asâletsiz soyadları sebebiyle kozmopolit guruplar hâline getirilmiş ve Anadolu'da yerleşmiş bir an'aneyi aksettiren âile asabiyetlerinin zamanla kaybolup gitmesine sebep olunmuştur. Sonlarına «men-man» eki getirilerek nasıl soyadları türetilebileceğine dâir broşürler bile neşredilmiştir. Bütün bunlar isimlerde dinî bir manâ ve temâyülün izhârına sedçekmek maksadıyle ifâ olunmuştur.

b) Tamâmen gayrı siyâsî olan pek çok davranışın asırlarca temâdi eden alışkanlıklar sebebiyle dini bir vasıf kazanmış bulunması da Kemalist inkılâbların lâiklik anlayışının hışmına uğramış ve bunlar bir takım lâdini mukâbilleriyle tebdil olunmak istenmiştir. Meselâ «Selâmünaleyküm» yerine «günaydın» ve «tünaydın» kelimelerini ikâme etmeye çalışmak gibi. Siyâsetle alâkası olmıyan «Selâmünaleyküm» kelimesinin kabahati, dinî bir mahiyeti hâiz olmasından başka bir şey değildi. Hattâ bugün eski bir asker olan Emirgân Muhtarı'nın Emirgân Camii'nin meşrutasını işgâl eden muhtarlığının Çınaraltı'na bakan cephesine şu levhayı yazıp astığını hatırlamak bile Kemalist inkılâbların, dinden tesir ve nüfûzuna karşı açtıkları mücâdelenin siyâset sahasını çok aşarak bütün hayatı içine almak gâyesine yönelmiş bulunduğunu pek güzel isbât eder. Gerçekten Emirgân Muhtarı halâ burada asılı duran koskoca tabelâda şöyle söylemektedir:

Vatandaş!..

Artık Türkçe günaydın, Arapça selâmünaleyküme boğdurma!..

Kemalistlerin bu davranışlarına diğer bir misal de «Ne mutlu Türküm diyene!» sözüdür. Bu da «Elhamdülillâh müslümanım!» yerine ikâme edilmek üzere icâd edilmiştir. Zira öteden beri yegâne ve asıl iftihar vesilesi olarak imanını kabul eden ve sırf islâmla iftihar eden milletimizin artık müslümanlıkla Türklüğü ile iftihar etmesini sağlamak istemişlerdir. Ancak burada da câlib-i dikkat bir nokta vardır. O da şudur ki, aslında onların Türklükle iftihar etmek arzu ve niyetleri de tam ve kat'i değildir. Fakat bir şeyi kaldırırken onun yerine az çok kabil-i ikâme olan bir başka şey bulmak mecbûriyeti vardır. Bu yüzden dini asabiyeti kaldıranlar, bu kaldırma keyfiyetinde tam manâsıyle muvaffak olabilmek için kaldırdıklarının yerini bir başka şeyle doldurmak ve bu sûretle hareketlerini daha fazla muvaffak kılmak emelini takip etmişlerdir. Yoksa Türk'ü büyük yapan ve âlemşumûl tesirlere mazhar kılan ne varsa hepsini tahrib ve imhâ edenlerin Türklüğü bizâtihî yüceltmek gâyesine samimiyetle tâkib ettiklerine inanmak cid-

Kemalist İnkılâbın

XI

Kadir Mısıroğlu

den müşküldür. İmanını kaybeden bir Türk'ün Bulgarlardan veya Macarlardan hiç bir farkı kalmıyacağı âşikârdır. Bulgarlar ve Macarlar da, aslen Türk oldukları halde cihan tarihinde hangi büyük ve şerefli hareketin âmili ve fâili olabilmişlerdir! Demek ki; Türk Milleti'nin kudret ve kuvvetinin asıl kaynağı iman ve İslâm'dır. O'nu zaafa uğratınca milletin ne hâle geleceğini hesâb edemiyenler bugünkü gazetelerde her gün sık sık rastlanan anarşistlerin resimlerine bakabilirler.

Üstelik bu, «Ne mutlu Türküm diyene!» sözünde garip bir mantık yanlışı da vardır. Çünkü «Ne mutlu» sözü Türkçemizde hasret ifâde eder. Hasret ise, nâil olunamıyan hususlar için mevzuubahistir. Meselâ: «Ne mutlu zenginlere!» sözü ancak fakirlerin ağzında mantıkî olur. Çünkü onlar için zenginliğe hasret duymak yerindedir. Bu sözü bir zengin söylerse, gülünç olur. İşte bunun gibi «Ne mutlu Türküm!..» diyene sözü de ancak Türk olmıyan bir insan için mantıkî bir beyandır.

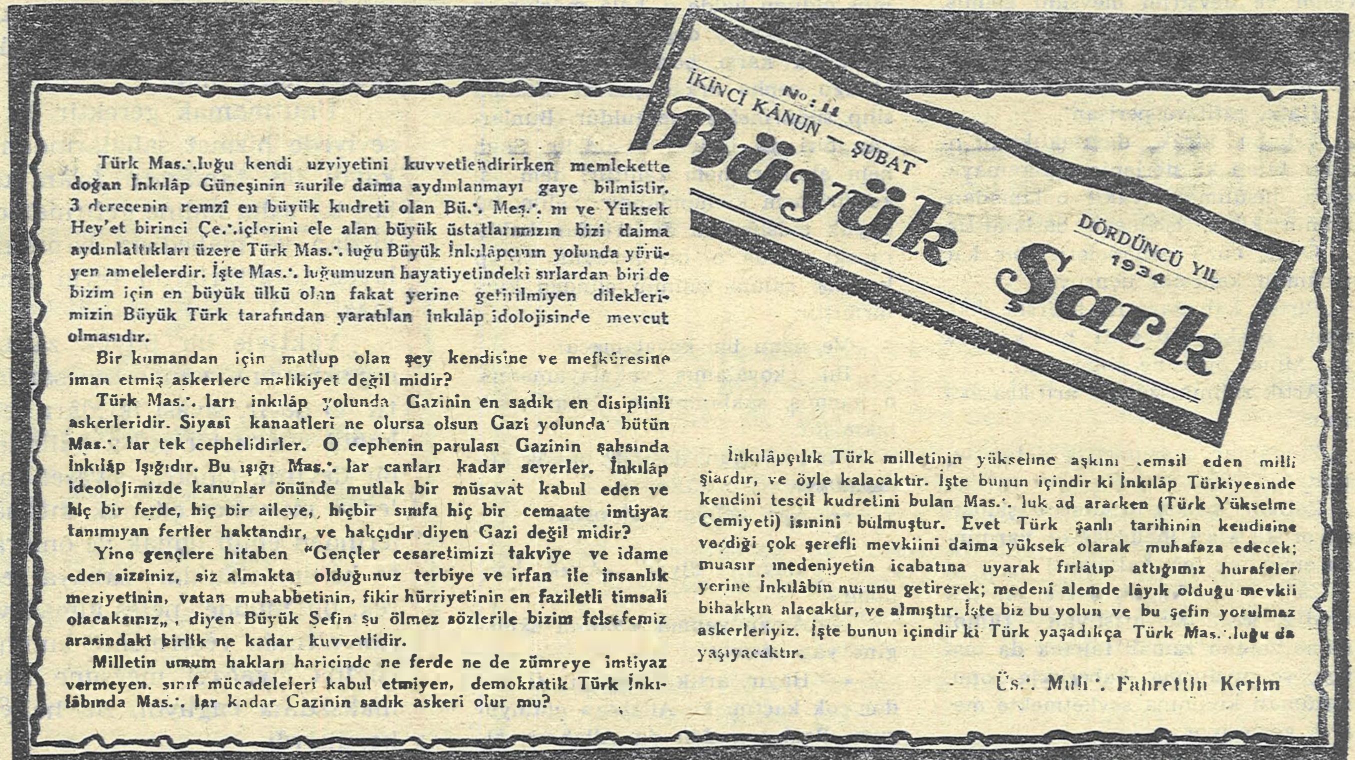
Dine ve onun getirdiği davranış modellerine karşı çıkarak bunları bertaraf maksadıyle yerlerine bir takım mukâbil davranışlar ikâme edenler söz ve hareketlerin sathî bir mantık süzgecinden geçirmek lüzumunu dahî duymamışlardır. Belki de dini bir an evvel hayatın dışına itmek hususunda ki isticalleri selim mantık ve muhâkemelerini selbetmiş olduğundan böylesine tenâkuzlardan sakınamamışlardır.

ç) Kemalist inkılâbların dinin nüfuz ve hakimiyetini sâdece siyâsî faaliyetler üzerinden değil, bütün bir cemiyetten ref' etmek maksadını güttüğünden en bâriz misâli «Tevhid-i Tedrisât Kânunu» nun kabulüdür. Şöyleki:

Bütün Osmanlı İmparatorluğu müddetince tedrisât medreseler yoluyla ve «Dinî İlimler» in ağırlık teşkil etmesi sûretinde yürütülmüştü. Dini ilimlerin ağırlık teşkil etmesi sûretinde diyoruz, zirâ medreselerde tâ kuruluşlarından itibaren fennî ve lâdini ilimler de, gerektiği kadar okutuluyordu. Hattâ o kadar ki; Fâtih devrinde bir müderristen yani medrese hocasından başka birşey olmıyan meşhur Ali Kuşçu'nun ertesi gün, Fransız sefirine göstermek üzere bir gecede «Logaritma»ya dâir mükemmel bir eser te'lif edebildiği tarihî bir gerçektir. Ancak garplılaşma hareketleri başladığı zaman, ağırlığı «lâdinî ilimler» in teşkil eylediği çeşitli mektepler açılmıştı. Zamanla bu iki grup tedris müessesesi arasında bir ikilik vücûd bulmuş ve bu durum gitgide medreselerin aleyhine bir gelişme göstermiştir. Dini ve din adamlarını ıtibarlı mevkiilerinden uzaklaştırmak isteyenler, medreselerden önce bu «lâdinî» ilimleri yavaş yavaş azaltarak nihâyet tamamen kaldırmış sonra da onları imtihansız talebe mezun eden müesseseler hâline getirmiştir. Bu ihânet ve baltalama hareketi, talebe hâlet-i rûhiyesi muvâcehesinde zamanla medreselerin mûcib-i tenkid bir duruma düşmesini ve mezunlarının devlet dâirelerinde «ikinci sınıf» personel hâline gelmesini intac etmiştir.

Ancak, bilâhare burada tafsilini gerekli görmediğimiz bazı islâhat teşebbüsleriyle, medreseler yine de hatırı sayılır âlimler yetiştirebilecek bir duruma yükseltilebilmişti. Fakat medrese mezunlarının, eski alışkanlıklar sebebiyle yine de ikinci sınıf memur sayılmalarına devam edilmiştir. Meselâ 1908 Meşrutiyet inkılâbını takip eden günlerde «Sultanî» ismi verilmiş bulunan «idadî»lerde yani bugünkü manasıyle liselerde muallimlik yapan kimselere, binbeşyüz ilâ ikibin kuruş maaş verilirken, aynı mekteplerde Ulûm-ı Diniyye, Arabi ve Farisi okutan medrese muhreçli hocalara sâdece beşyüz ilâ altıyüz kuruş maaş veriliyordu.

Mes'uliyetleri ve gördükleri iş aynı olan hocalar arasında, sırf onların mezun oldukları müesseseleri nazar-ı itibara alarak ihdas edilen bu fark, sâdece mali sahaya da inhisar etmiyordu. İdari ve hattâ manevi bakımdan da her iki grub hocaya atfedilen ehemmiyet bir değildi. Halbuki medrese mezunları bugünkü İmam-Hatip talebeleri gibi, idadilerde yani liselerde okunan bütün dersleri aynen ve bilfiil okudukları tan maada bir de fazladan olarak

İKİNCİ KÂNUN — ŞUBAT No. 11

Büyük Şark

DÖRDÜNCÜ YIL 1934

Türk Mas.·.luğu kendi uzviyetini kuvvetlendirirken memlekette doğan İnkılâp Güneşinin nurile daima aydınlanmayı gaye bilmiştir. 3 derecenin remzî en büyük kudreti olan Bü.·. Meş.·. ını ve Yüksek Hey'et birinci Çe.·.içlerini ele alan büyük üstatlarımızın bizi daima aydınlattıkları üzere Türk Mas.·. luğu Büyük İnkılâpçının yolunda yürüyen amelelerdir. İşte Mas.·. luğumuzun hayatiyetindeki sırlardan biri de bizim için en büyük ülkü olan fakat yerine getirilmiyen dileklerimizin Büyük Türk tarafından yaratılan inkılâp idolojisinde mevcut olmasıdır.

Bir kumandan için matlup olan şey kendisine ve mefkûresine iman etmiş askerlere malikiyet değil midir?

Türk Mas.·. ları inkılâp yolunda Gazinin en sadık en disiplinli askerleridir. Siyasî kanaatleri ne olursa olsun Gazi yolunda bütün Mas.·. lar tek cephelidirler. O cephenin parulası Gazinin şahsında İnkılâp Işığıdır. Bu ışığı Mas.·. lar canları kadar severler. İnkılâp ideolojimizde kanunlar önünde mutlak bir müsavat kabul eden ve hiç bir ferde, hiç bir aileye, hiçbir sınıfa hiç bir cemaate imtiyaz tanımıyan fertler haktandır, ve hakçıdır diyen Gazi değil midir?

Yine gençlere hitaben "Gençler cesaretimizi takviye ve idame eden sizsiniz, siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile insanlık meziyetinin, vatan muhabbetinin, fikir hürriyetinin en faziletli timsali olacaksınız„ , diyen Büyük Şefin şu ölmez sözlerile bizim felsefemiz arasındaki birlik ne kadar kuvvetlidir.

Milletin umum hakları haricinde ne ferde ne de zümreye imtiyaz vermeyen. sınıf mücadeleleri kabul etmiyen, demokratik Türk İnkılâbında Mas.·. lar kadar Gazinin sadık askeri olur mu?

İnkılâpçılık Türk milletinin yükselme aşkını temsil eden milli şiardır, ve öyle kalacaktır. İşte bunun içindir ki İnkılâp Türkiyesinde kendini tescil kudretini bulan Mas.·. luk ad ararken (Türk Yükselme Cemiyeti) ismini bulmuştur. Evet Türk şanlı tarihinin kendisine verdiği çok şerefli mevkiini daima yüksek olarak muhafaza edecek; muasır medeniyetin icabatına uyarak fırlatıp attığımız hurafeler yerine İnkılâbın nurunu getirerek; medeni alemde lâyık olduğu mevkii bihakkın alacaktır, ve almıştır. İşte biz bu yolun ve bu şefin yorulmaz askerleriyiz. İşte bunun içindir ki Türk yaşadıkça Türk Mas.·.luğu da yaşıyacaktır.

Üs.·. Muh.·. Fahrettin Kerim

İşte size Türk Masonluğunun M. Kemal Paşa ve İnkılâblara bakışını aksettiren bir vesika. Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gök'ay'ın «Murad Locası»ndaki konuşmasından bir parça...

anatomisi

dinî ilimleri tahsil ediyorlardı. İlmî vasıf ve kifâyet itibariyle medrese mezunlarının, emsalleri, lise mahreçli olup Dar'ul-Fünun'da okumuş bulunan meslekdaşlarından üstün bulunmalarına rağmen sırf dini ve din adamlarını hor görmek maksadından doğmuş bulunan bu adâletsizlik uzun zaman sürüp gitmiştir.

Cumhuriyet devrine gelindiğinde bir tarafta medreseler, diğer tarafta da mektepler olmak üzere tedris hayatında bâriz bir ikiliğin mevcud olduğu görülüyordu. Bunu bertaraf etmekten daha tabii bir hareket olamazdı. Ancak «Tevhid-i Tedrisat Kanunu» nun adı, son derecede yanıltıcı idi. Zira bu ünvan altında çıkarılacak bir kanunla, bu ikilik ortadan kaldırılarak tedrisat tevhid edilecek yani birleştirilecek sanılmıştı. Halbuki, bu kanunun neticesi, medreselerin tamâmen kapatılması ve mekteplerin hiyerarşisini Dar'ul-Fünun'da yani bugünkü ismiyle Üniversitede tamamlayan garplı manâsıyle ibkâsı neticesini doğurmuştur. Gerçi, bu kanaatin ortaya çıkmasını önlemek için diğer mekteplerdeki «mâlûmat-ı diniye» dersleri takviye edilmiş ve İstanbul Üniversitesi bünyesinde bir «İlâhiyât Fakültesi» ne vücud verilmişti. Fakat bunların hepsi geçici şeylerdi. Gerçekten kısa bir müddet sonra bu fakültenin lâğvedildiği mekteplerdeki dinî derslerin de kaldırıldığı görülmüştür. Bunun yerine din hayatını tedvire medâr olacak eşhâsın yetişmesini sağlamak maksadıyle yine geçici olarak bugünkü gibi «İmam - Hatip Mektepleri» açılmış fakat ihdas edilen lâdinî içtimâî hava ve dini mes'ele ve müesseselere karşı başlatılan dehşetli terör yüzünden talebesizlikten (!..) onlar da tamâmen kapatılmıştır. Tâ çok partili hayata geçinceye kadar da resmî veya husûsi hiç bir sûrette dinî tedris veya telkîne müsaade edilmemiştir.

Gerçekten zaman zaman köylerde, mahalle aralarında ve şurada burada Kur'an okutanların yakalanıp hapse atıldıkları, karakollarda dövüldükleri, toplanan cüzler ve Kur'an-ı Kerimlere karşı hakâreti mutazammın şen'i fiiller irtikâb edildiği pek çok görülmüş, duyulmuş ve işitilmiştir. Hattâ bunların birçok canlı şahidi el'an da aramızda yaşamaktadır.

Bu misalle, lâiklik sırf siyâsî faaliyetlere münhasır bir tâbir bulunduğu cihetle, Kemalist inkılâbların dinin te'sir ve nüfuzunu izâleye mütedâir davranışlarını bu tâbirin içine sığdırmaya imkân olmadığı görülmektedir. Fakat lâiklik yerine «lâdinilik» tâbirini kullanışımızın, zikrettiğimizden başka sebepleri de mevcuttur.

d) Dünya'nın hiç bir yerinde fertlerin husûsî hukuk sahasına taallûk eden faaliyetlerini tanzim maksadıyle tedvin olunan kanunların onların dinî inanış ve yaşayışlarına bîgâne kalması düşünülemez. Zira, siyâsete doğrudan doğruya veya dolaylı olarak temas etmiyen bu gibi kanunların, tanzim eylediği ferdî ve içtimâî faaliyetler tamamen o cemiyet insanlarının, mûtekid bulundukları dinin te'siri altındadır. Bu itibarla kânunlar bu mevcud inanış ve yaşayış tarzını yok farzederek taknin olunurlarsa, hiç bir tatbik kaabilyetleri bulunmaz. Evlenmeler, boşanmalar ve buna benzer husûsi hukuk sahasına müteallik faaliyetler hakkındaki dinî hükümleri ihmal eden bir «Medenî Kanun» düşünülemez. Hukuk sahasında bir ucûbe teşkil edecek tarzda, böyle bir kanunun hem de milli ve mahalli olarak tedvin etmeksizin aynen tercüme ve kabulü bizim memleketimize mahsus istisnâî bir hareket olmuştur. Üstelik bu kânun getirilirken dinin te'sirlerini husûsî hukuk sahasında da -hattâ siyâset sahasındakinden daha şedid bir sûrette- izâle gâyesi güdüldüğü, onun -muhtevasından kat'annazar- esbab-ı mûcibesinde bile sarahaten beyân ve ifâde olunmuştur. Hattâ o kadar ki; bu sakim hukuk anlayışı, mezkûr esbâb-ı mûcibede dinin te'sir ve nüfuzunu izâle maksadı da aşılarak bu kanunun TBMM'ne sevki dolayısıyle, milletin inanışına resmen hakaret bile edilmiştir. Aşağıya alacağımız şu satırlar bunun en aldatmaz bir delilidir:

«... Çünkü dinler, lâyetegayyer hükümler ifâde ederler. Hayat yürür, ihtiyâcât sür'atle değişir din kanunları mutlaka ilerleyen hayatın huzurunda şekilden ve ölü kelimelerden fazla bir kıymet bir mânâ ifâde edemezler. Değişmemek dinler için bir zarûrettir. Bu itibarla dinlerin sâdece bir vicdan işi olarak kalması, asr-ı hâzır medeniyetinin en mühim fârikalarından biridir. Esaslarını dinlerden alan kânunlar, tatbik edilmekte olduklar câmiaları, nâzil oldukları ibtidâî devirlere bağlarlar. Ve terakkiyâta mani belli başlı müessir ve âmiller sırasında bulunurlar. Türk Milleti'nin mukadderâtını asr-ı hazır içinde dahi kurun-u vusta ahkâm ve kavâidine rabtetmekte, dinin lâyeteggayyer ahkâmından mülhem olan ve ulûhiyete dâimi temas hâlinde bulunan kanunlarımızın en kuvvetli müessir olduklarına şüphe edilmemelidir. Millî hayat-ı içtimâiyenin nâzımı olan ve yalnız ondan mülhem bulunması icâbeden bir kânun-i medenîden Türkiye Cumhuriyeti'nin mahrum kalması ne asr-i hâzır medeniyetin icâbatıyle ne de Türk ihtilâlinin istilzam ettiği mânâ ve mefhumla kabil-i te'lif değildir...»

(Devamı var)

FİLDİŞİ KULEDEN

Cemil Meriç

TÜRKPERESTLİK ve TÜRKİYAT

— I —

Gökalp de, Herakleitos gibi karanlık: «Türkçülüğün memleketimizde zuhurundan evel, Avrupa'da Türklüğe dâir iki hareket vücûda geldi.» (Türkçülüğün Esasları, Varlık Yayınları, 1942, s. 3) diyor.

Vâzıh olmak isteyen bir yazar, işe Türkçülüğü târif ile başlardı. Türkçülük nedir? Bir fikir hareketi mi? Siyâsî bir meslek mi? İçtimâî bir davranış mı? «Memleketimizde zuhurundan evvel» ne demek? Daha evvel başka ülkelerde mevcuttu da, günün birinde hudutlarımızdan içeri mi girdi? Yoksa ülkemizde gizli olarak yaşıyordu da birden bire mi ortaya çıktı? Zuhur, bir «tekevvün», bir süreklilik belirtmez, ânî bir hareketi ifâde eder. (Zuhur: zâhir ve aşikâr olmak, meydana çıkmak, görünmek, belli olmak. Büyük Türk Lûgatı;) «Avrupa'da Türklüğe dâir iki hareket vücûda geldi.» Hareket, vücûda gelmez, doğar, belirir, görünür v.s.

Bu iki hareketten «Birincisi Fransızcada Turquerie denilen Türkperestlik'tir.» (Aynı eser, devam.) Türkperestlik kelimesinin uyandırdığı, putperestlik, ikbâlperestlik, zenperestlik, meyperestlik gibi tehlikeli tedâileri dizginleyerek bu yeni «*perestlik*»in mâhiyetini yazarın kendisinden öğrenelim:

«Türkiye'de yapılan ipekli ve yün dokumalar, halılar, kilimler, çiniler, demirci ve marangoz işleri, mücellitlerin, tezhipçilerin yaptıkları teclitler (mücellitler teclit yapmaz, cilt yapar; teclit fiildir) ve tezhipler, mangallar, şamdanlar ilh... gibi Türk sanatının eserleri çoktan Avrupadaki nefâisperestlerin dikkatini çekmişti. (Demek türkperestliğin mebde-i zuhuru bedestenmiş.) Bunlar, Türklerin eseri olan bu güzel eşyayı binlerce liralar sarfederek toplarlar ve evlerinde bir Türk salonu yahut Türk odası vücûda getirirlerdi. (Artık getirmez mi oldular?) Bazıları da bunları başka milletlere âid bedialarla beraber, biblolar arasında teşhir ederlerdi.»

«Avrupalı ressamların Türk hayatına dâir yaptıkları tablolarla şâirlerin ve filozofların Türk ahlâkını tavsif yolunda yazdıkları kitaplar da (bir kitap ismi lütfeder misiniz?) Turquerie dahiline girerdi (neden girerdi de girer değil?). Lamartine'in, Auguste Comte'un... Pierre Loti'nin Türkler hakkındaki dostâne yazıları bu kabildendir. Avrupadaki bu hareket, tamamiyle Türkiyedeki Türklerin bedîî sanatlarda ve ahlâktaki yüksekliklerinin bir tecellisinden ibârettir.»

Düşünüyoruz: Türklerin ahlâkı Avrupa'daki bir harekette nasıl «*tecelli*» eder?

Bu feylesofâne ifâdeyi gündelik dile çevirelim: «Türkperestlik» (yani Turquerie) Avrupa'da «*vücûda gelen*» bir harekettir. Birkaç «nefâisperest»in mangal ve şamdanlarımıza karşı beslediği hayranlıktır. Avrupalı ressamların, Türk hayatını mevzu alan tablolarıdır. Şâirlerin ve filozofların, Türk ahlâkını tavsif eden kitaplarıdır. Turquerie'nin kaynağı, Türkiye'deki Türklerin san'at ve ahlâktaki yüksekliğidir. Yani Turquerie, bir «*turistik eşya*» merakı, bir tablo; bir şiir, bir kitap, bir tecelli v.s. yi kucaklayan bir harekettir. Şâir ne demiş:

«*Hem kadeh, hem bâde, hem bir şûh sâkidir, gönül.*»

Gökalp'in büyük bir cömertlikle türkperestlik olarak karşıladığı turquerie kelimesini doğduğu ülkenin kamusları şöyle mânâlandırıyor:

Turquerie kelimesi Akademi lûgâtının ilk baskısında yok. Furetière'de (4. baskı, 1727) şu satırları okuyoruz: «Turquerie, zâlim ve barbarca hareket, türklerinki gibi.»

Kelime ondokuzuncu asırda da aynı düşmanca, aynı küçültücü manâyı taşıyor. «Türk gibi davranma, vahşilik, sertlik.» (Littré). «Vahşi bir sertlik. Halk arasında: nekeslik, cimrilik» (Pierre Larousse).

Yirminci asırda kelimenin muhtevası genişliyor, ama hep aynı husûmet: «Vahşice sertlik, nekeslik; Türk hayatını tasvir eden tablo veya edebî eser.» (Nouveau Larousse Universel, 1949.)

«Turquerie: 1 — Türk mizacı. — Sert, merhametsiz. 2 — Türk veya Şark menşeli, Türk veya Şark zevkine uygun, Türk veya Şarktan ilham alan sanat veya edebiyat eseri. 3 — Türkiye'nin, Türk âdetlerinin an'anevî husûsiyetleri.» (Paul Robert, 1964).

(Devamı var)

Sebil

İNCELEME

İBRET AYNASINDA

M.Ertuğrul Düzdağ

ÇEHRELER

MOİZ KOHEN TEKİNALP

— VI —

Aydınların, sadece Avrupa'lı sese değer verdiği bir sırada - bir yandan kuyumuzu kazan - bu Avrupalının mâkul ikâzı bizi şaşırtmıştı.

Yahudi asıllı, bu Türkiye vatandaşı da gayet akıllıca taarruz ediyor. Türk aydınların hiç müsâmahasız saldırdıkları bazı meselelerde önce gâyet mutedil bir dil kullanıyor. Arkasından «âlimâne» bir edâ ile en mukaddes mefhumları tahribe girişiyor.

Fakat, bu tarihi Türk kahramanlarının en meşhur vasıflarını Mustafa Kemal ve İsmet İnönü'de toplamaya çalışırken; zamanın Cumhurreisi İnönü'ye hulûs çakarken; bir de 1944 Türkiye'sinde ve daha önce câri olan diktatörlüğü tabii ve «üstün idare» olarak göstermeye çabalarken, bu alimâne ağırlığını da kaybediyor.

Hele Türkiye'deki lâiklik tatbikatının masumiyetini ve dindarların tamamen serbest bulunduğunu iddia edebilmek için, mecburen yalana baş vuruyor.

1930 - 1950'lerdeki Türk idarecileri ve aydınlanlarına hâkim olan çeşitli fikirleri tesbit için olduğu kadar, bazı çevrelerin onlara hangi fikirleri ve niçin telkine çalıştıklarını tesbit etmek için de kitap mühim deliller vermektedir.

KİTAPTAN PARÇALAR

TÜRK RUHU VE MİLLÎ KAHRAMANLAR'DAN:

«Bu eserin gayesi de, işte, nice sağlam ve kudretli imparatorluğun yaratılmasını mümkün kılan o Türk ruhunun ahlâki ve manevi vasıflarını belirtmektedir. (s. 2)

«(İslâmlararası ruhu) Namık Kemal şahıslandırır. Namık Kemal hürriyete susamış bir kahramandır. Fakat, milleti hürriyete kavuşturmak için, sentetik ve islâmlararası ruhun esiri olan Türkün atalar ruhuna hürriyet bahşetmek lâzım geldiğini idrak etmemişti.» (s. 3)

TÜRK BİRLİĞİ'NDEN:

«Buna mukabil, halk ve avam, İslâmiyet cereyanına kendisini tamamen kaptırmış değildi. Halk, her şeye rağmen, kendi dilini, kendi kültürünü ve atalar mirası ruhunun meşbû bulunduğu manevi telâkkileri İslâmiyet devrinde dahi muhafaza etmiştir.

«Eski Türklerin Tanrısı halkın ruhunda hâlâ yaşıyordu; (...) camilerde. Allah'a ibadet ediyorlardı, fakat için için, Tanrı'ya tapıyorlardı.» (s. 155)

TANZİMAT ISLAHATI'NDAN:

«Tanzimat hattı hümâyunu ile başlayan serbestlik hareketi, takriben üç çeyrek asır sürmüş ve Türkçülük harektinin inkişâfiyle olgunluk çağına girmiştir. Kemalist Türkiye'nin eseri olan milli hâkimiyet, milletin kahramanları olan Atatürk'le İnönü tarafından şahıslandırılmış o olgunluğun semeresidir.» (s. 171)

«Eğer Frenkçiler yalnız olsaydılar, Türk milleti, bir ekspres sür'atiyle, tereddi uçurumuna sürüklenebilirdi. Fakat bereket versin ki, şeriatçıların temsil ettikleri muhâfazakâr zihniyet fren vazifesi görüyor, tereddiye mâni oluyordu. Meşrutiyet ve Türkçülük hareketi vaktinde yetişmiş, Türk millî kültürüne Avrupa medeniyeti aşılayan Kemalizmin şifâlı eserine zemin hazırlamıştır.» (s. 172)

MEŞRUTİYET'TEN :

Millet, 1908 Jön Türk ihtilâlini tarife sığmaz bir heyecanla karşıladı. Bu ihtilâl ondan on sene sonra vukua gelen Kemalist ihtilâli gibi millî bir kahramanın değil, İttihad Terakki adlı komitenin eseriydi.

«Bu ihtilâlin tarihine dair çok şey yazılmış, fakat ideolojisi kâfi derecede tahlil edilmemiştir. Sebebi de, ihtilâli yapanların, başlangıçta, memleketin içtimâi ve iktisâdi bünyesine uygun ve milletin ruhuna ve an'anesine yaraşır, muayyen bir proğram tesbit etmemiş olmalarıdır.» (s. 195-196)

«Atatürk ve İnönü gibi devlet adamları, muhite ve zamana uymak, mevcut asırlık içtimâî âmilleri hesaba katmak ihtiyacında değillerdir. Onların harp zaferleri, muharebe sahnelerinde yarattıkları mucizeler, sahiplerine öyle bir otorite hâlesi kazandırmıştır ki, uzun tarih asırlarının Türk milletine bıraktığı irtica unsurlarını, iktidar mevkiine giden yol üzerinden uzaklaştırmak selâhiyetini kendilerinde bulabilmişlerdir. Meşrutiyet devrindeki durumun hususiyetini daha iyi anlatabilmek için, diyebiliriz ki, bizzat Ziya Gökalp, kendisi gerçi milletinin timsâliydi, fakat kuvvet ve iktidarı temsil eden bir kahraman değildi. Ne istediğini, milletin selâmeti için ne yapmak icabettiğini biliyordu. Fakat devletin başında kendisi bulunmuyordu. O daima siyaset kulislerinde gizli duran bir süflör rolüyle, daima bilvâsıta hareket etmek hususunda maharet mucizeleri göstermeye muvaffak olmuştur... İdealini, inkılab yoluyla tahakkuk ettirmek için icap eden kuvvete ve kudrete sahip değildi.» (s. 207-8)

ZİYA GÖKALP'TAN :

«Ziya Gökalp, İttihad ve Terakki'nin Diyarbakır komitesi reisliğini üzerine alacak en münasip adamdı. Fakat Diyarbakır'ın faaliyet çevresi Ziya Gökalp gibi bir şahsiyet için pek dar olduğunu ve onun İttihat ve Terakki Merkez Komitesi'nde vücudu şart olduğunu bir gören bulundu. (...) Bu adam kimdi? Bu adam (...) Mustafa Kemal'in bizzat kendisiydi.» (s. 212)

«Mütevazi, sakin ve çekingen mizaçlı, hiç bir harp veya ihtilâl hareketiyle kendini göstermeden, gölgeden birden bire sıyrılıp ortaya çıkmış bir adamın, birdenbire, Türkiye gibi büyük bir imparatorluğun, gizli akıl hocası mevkiine yükselişi, tarihde belki ilk defa vaki olmuştur ki bu da, dikkate değer bir hadisedir.» (s. 214)

«Türkçülüğün büyük üstadı ile 1910 senesinden beri ta vefatına kadar yaptığım şahsi sıkı temaslardan peyda ettiğim kanaate dayanarak şurasını belirtmeyi vazife sayarım: Ziya Gökalp ilmi kanaatını hiç bir zaman değiştirmemiştir. Turan mefkûresini bidâyetten sonuna kadar bir gaye değil, bir vasıta olarak ileri sürmüştür. (s. 217-18)

«Atatürk, Türkçülerin yalnız kalemleriyle tahakkuk ettirmek istedikleri milletin istikbâlini ve serbestisini, halkçıların başında, kılıncı ile hakikat haline getirmiştir. Ruhen tekâmülcü olan Ziya Gökalp (...) mevcut realiteleri ve Türk - İslâm sentezini hesaba katarak Türk milletini vücuda getirmek istemiştir. Halbuki hâdiseler başka türlü inkişaf etmiş ve Türkçülük ideali ancak Kemalizm inkılâbı ile vücûde gelebilmiştir.» (s. 222)

YENİ TÜRKİYE VE ATALAR RUHU'NDAN:

«Cengiz Han hiç bir vakit payitahtını Pekin veya Semerkant'e nakletmeyi hatırına getirmedi. Payitahtının step içindeki eski, sade ve mütevâzi ana vatanda, Karakurum'da kalmasını tercih etmiştir. Kendisi stepten ayrılmamış, fakat bütün Dünyayı step ruhuna bağlamıştır.

«Şu halde yeni Türkiye hükümetinin merkezi olarak Ankara'nın seçilmesi keyfiyetini izah için daha başka sebepler aramaya lüzum var mı?» (s. 253)

«Yeni Türkiye'nin en esaslı umdelerinden biri olan lâik prensibine gelince, bu da, eski Türklerin içtimâi ve siyasi rejimine tam manâsiyle tekâbül etmektedir.

«Eski Türkler, hiç bir zaman ve hiç bir vaziyette âmme hayatında dine yer vermemişlerdir. Berkhausen'in haklı olarak belirttiği gibi, Türkler, yaratılışta, dine fazla muhtaç değillerdir ve dini akidelere büsbütün kayıtsız idiler.» (s. 255)

(Not: Berkhausen'in Türkler ve din bahsinde söyledikleri: «Türkler din ihtiyacı duymayacak kadar ilkel ve vahşidir» mânâsına iken Tekinalp bunu medih yerine almıştır.)

ATATÜRK VE İNÖNÜ'DEN :

«(Biri İzmir'de öteki Selânik'te doğmuştur.) Fakat ne ehemmiyeti var? Damarlarında dolaşan aynı kan değil mi? En derin duyguları aynı atalar ruhundan ilham almaktadır. (...) Onların ruhuna aynı Bozkurt ilham verdi.» (s. 258)

«Biz, cihan tarihinde görüşleri, fikirleri ve seciyeleri, bu derece birbirinin tıpkısı olan iki devlet adamı daha bulmanın imkânsız olduğunu belirtmeyi lüzumsuz görüyoruz.» (s. 259).

«Milletin eski ataları gibi Atatürk de halk mümessilleri ile devamlı teması muhafaza etmek için bu şölenlerden istifade etmiştir. Çankaya'da bu ziyafetler hemen her gece veriliyor, eski şölenlerde sel gibi akan kımızların yerine modern içkiler içiliyordu.» (s. 261)

«Atalar ruhu, Atatürk-İnönü çiftinin ölmez eserinde, bütün ihtişamiyle parıldar. Bu eser, baştan başa esasını Altay yaylalarından alan aynı nefha ile, aynı ruhla meşbûdur. Ve biz, buna «Bütüncülük» adını vereceğiz.» (s. 261)

«Kemalist inkılab hiç bir zaman din aleyhtarı bir hareket olmamıştır. Bu hareket sırf hakiki dini, sözde dinden ayırmış ve Türk cemiyetini, din perdesi altında araya sokulan inançlardan telâkkilerden ve zihniyetlerden kurtarmıştır. Onun yegâne gâyesi sofu, dini totaliterciliği yerine, milli totaliterciliği koymaktı. Kemalizmin hiç bir mümessili, hiç bir vakit din aleyhinde düşmanca bir kelime katiyyen söylemiş değildir.» (s. 269)

«Kemalist inkılâbın tam zaferi sâyesinde, yeni nesil, Kemalist hava içinde büyüyen nesil, milleti asırlarca müddet, garp terakkisinden uzakta tutan her türlü irtica fikirlerinden tamamen uzaktır.» (s. 270)

İNHİTAT VE SATVET'TEN :

«Sonraki hâdiseler Pantürkizm ideolojisinin ateşli önderlerinin tahminlerinde ve takdirlerinde yanıldıklarını isbat etmiştir.» (s. 275)

«Garp medeniyeti seviyesinin fevkine yükselmek senin için alelâde bir emel değil kendi nefsine karşı mukaddes bir vazifedir.» (s. 287)

YENİ BİLGİLER

Moiz Kohen Tekinalp'la ilgili yazılarımız bu sayıda sona eriyor. Tefrikanın devam ettiği iki ay zarfında, hayatı ile ilgili olarak edindiğimiz yeni bilgileri de arz ederek sözümüzü bitirelim. Bu mevzuu ileride daha etraflıca inceleyerek yayınlayacağımızı da ümid etmekteyiz.

Tütün üzerine ihtisas sahibi olarak 1916-1922 yıllarında «Duhan Türk Anonim Şirketi» nin ve 1922 den sonra da «Herman Spierer ve Şürekâsı» müessesesinin umum müdürlüğünü yaptı. 1936 «Tütün Kongresi»nde umûmi kâtiplik etti ve «Türk Tütüncüler Birliği» nin umûmi kâtibi oldu.

1946 dan itibâren İstanbul CHP, İl Genel Meclisinde Beyoğlu üyesi olarak bulundu ve 1950 senesinde CHP İstanbul milletvekili adayı oldu. Anadilinden başka Türkçe, Fransızca ve Almancaya eser yazacak kadar ve ayrıca Rumca, İtalyanca ve İngilizceye vukûfu varmış.

27 Eylül 1961 deki vefatından bir kaç ay sonra «Türkiye Harsi ve İctimâi Araştırmalar Derneği», Ziya Gökalp çığırının o sıralarda ölen iki temsilcisi olarak Ali Nüzhet Göksel ile M. Tekinalp'ı anmak üzere bir toplantı yapmıştı. 24 Mart 1962 de İstanbul'da yapılan toplantıda, Moiz Kohen Tekinalp hakkında konuşanlar şunlardır: Cavit Orhan Tütengil, İzzet Akosman, Ahmet Hamdi Başar ve oğlu İshak Tekinalp.

C.O. Tütengil'in Tekinalp hakkında ayrıca, Varlık Dergisi (1. Haziran. 1962), Kitap Belleten (yıl 2, s. 13-14) ve Yeni Yayınlar (c. 7 no. 4 ve 6) da dört yazısı çıkmıştır.

iktisad

Dr. Kemal Varol

BİN DOKUZYÜZ YETMİŞLER TÜRKİYESİNİN İKTİSADÎ KALKINMASININ TAHLİLİ VE SON GELİŞMELER

— 8 —

Aslında devamlı bir çalışma sulh ve sükûnunun sağlanması için işçilerimizin çalıştıkları yerin idaresine katılmaları yolunda umûmi bir kanaat amme efkârınca belirmiştir. Bu fikre tamamen katılmakla beraber, müsbet sonuç alabilmek için mutlaka işçi - işveren arasında müşterek selâhiyet ve mes'uliyet sağlayacak bir sistemin de mutlaka va'z edilmesi gerektiğine inanıyoruz. İşçinin mes'ûliyetten uzak kalarak tek taraflı idareye iştiraki ise, fayda yerine zarar getirecek vasıfta; bugünkünden çok daha şiddetli sendikalar arası veya sendika içi rekabeti arttırarak çalışma barışını bozacak mahiyettedir. Bu bakımdan işçilerimizin çalıştıkları yere ehemmiyetli ölçüde ortaklıklarını sağlayacak düzenlemelere gidilmeli ve bu iştirak payına uygun olarakta idarede ağırlıklarını hissettirmeleri sağlanmalıdır. İktisâdî Devlet Teşekküllerinde de bunu sağlayıcı kanuni imkânlar sağlanmalıdır. Hiç olmazsa ücret artışları yerine hem istihsal artışı yoluyle sağlanan daha fazla kârdan hisselerine düşeni temin, hem de hayat pahalılığına karşı korunma maksadiyle işçilere belirli bir asgari ücrete ilâve olarak kârdan hisse verilmelidir. Böylece işçi - işveren arasında müşterek menfaatler geliştirilmiş olacak, daha prodüktif çalışma vasatı hazırlanarak hem işçi, hem de işveren açısından daha fazla gelir temini söz konusu olacaktır.

5 e. ALT YAPI KİFAYETSİZLİĞİ

Alt yapı kalkınmanın, sanayileşmenin can damarıdır. Alt yapı olmadan sanayileşme olmaz. Nitekim en câzip teşvik tedbirlerine rağmen, alt yapı kifâyetsizliğinden yatırımları geri kalmış bölgelere kaydırmakta ne kadar güçlük çektiğimiz meydandadır. Mevcud alt yapı da hem kifâyetsiz, hem de çok pahalıdır. Bugün ülkemizde ulaşım en pahalı biçimde sağlanmaktadır.

Alt yapı yatırımları hem çok fazla kaynak gerektirmektedir, hem de uzun zaman almaktadır. Bu bakımdan kalkınma plânlarındaki sanayileşme hedefleriyle alt yapı yatırımları arasında çok hassas bağlantılar kurmak gereklidir. Zamansız, aşırı alt yapı yatırım harcamaları kaynak israfına yol açacağı gibi, alt yapı kifayetsizliği halinde de büyük masraflarla vücûda getirilmiş olan tesislerin âtıl kalması gibi bir durum ortaya çıkabilir.

Ülkemizde alt yapı projeleri maâlesef kalkınma hedeflerimize paralel inkişaf göstermemektedir. Enerji yetersizliği ile daha geçen seneye kadar çektiğimiz büyük sıkıntının önümüzdeki yıllarda daha da artmış olarak karşımıza çıkacağı beklenmektedir. Bu gelişmeyi süratle bertaraf etmek üzere uzun ve kısa vâdeli tedbirler alınmalıdır. Uzun vâdeli mâhiyet arz eden mevcud hidrolik ve linyit yataklarımızın değerlendirilmesi projeleri sür'atle ele alınırken, kısa vâdede kurulmakta olan sanâyilerin atıl kalmalarını önleyecek, pahalı da olsa fuel-oil santralleri projeleri ele alınmalıdır.

Ulaşıma gelince; son yıllarda komşumuz İran ve Arap Ülkelerinin kazandıkları iktisadî ehemmiyet, ülkemizi Doğu - Batı arasında daha da câzip bir köprü haline getirmiştir. Ancak mevcut haliyle bu potansiyel ülkemize nimet olmaktan çok külfet getirmektedir. Geliştireceğimiz büyük ulaşım projelerine komşu ülkelerden ehemmiyetli finansman kaynağı temin etme imkânına sahibiz. Bu imkânların değerlendirilmesi lâzımdır.

5f. MUVAZENESİZ ŞEHİRLEŞME

Zirâi sektörün mahdud istihdam imkânları, buna karşılık alt yapı imkânlarının müsâid olduğu büyük şehirler etrafında gelişen sanayii, sürekli olarak köylerden kentlere nüfus akımına yol açmaktadır. Bunun sonucu olarak toplam köy nüfusunda ehemmiyetli bir artış olmadığı halde şehirlerde nüfus artışı bazı yerlerde yılda yüzde altıya kadar yükselebilmektedir.

Böyle bir gelişme birçok içtimâi mes'eleleri berabernide getirmektedir. Bilhassa yeterli gelir kaynaklarına kavuşturulamamış bulunan belediyelerimizin bugünkü imkânları bu seviyede nüfus artışının gerektirdiği alt yapı hizmetlerinin yeterince sağlanmasını mümkün kılmamaktadır. Böylece büyük şehirler etrafında alt yapı hizmetlerinden mahrum, düzensiz konutların geliştiğini görmekteyiz.

(Devamı var)

TUĞRA

MUSTAFA YAZGAN

Allah'a İtaat Etmeyene İtaat Olunmaz !..

Büyük dâvâların, tâvizsiz hükümleri vardır. İslâm, kâinat'ın en büyük hakikatı ve en büyük dâvâsıdır. O'nun maddeye ve mânâya vurulmuş şaşmaz hükümlerini, Islâmî bir anlayışın dışında kavramak, idrak etmek mümkün değildir. Bu bakımdan İslâm inancının, ibâdetinin, ahlâkının ve sistemli tefekkürünün dışında kalan, yükselemeyen *«Câhiliyye cemiyetleri»* her büyük dâvânın tâvizsiz hükümleri gibi en büyük ve en asîl dâvâ olan İslâm'ın hükümleri karşısında titremiş, ürkmüş, korkmuş ve *«Câhiller cesurdur!»* hakikatına göre, İslâm'a taarruza teşebbüs etmişlerdir.

İslâm Cemiyeti'nin üstünde bir bayrak, bir sancak gibi dalgalanan gerçek *«Hürriyet»*in düsturu ve anahtarı başlığa aldığımız Hadis'tir. Evet...

«— ALLAH'A İTAAT ETMEYENE, İTAAT OLUNMAZ!»

Bu bir isyan cümlesi midir? Bir ihtilâl parolası mıdır? Bu cümledeki itaatsızlık bir anarşi teşviki midir? Ne o, ne bu, ne de şudur. Bu Hadis, müslümanı hukuk çerçevesi içinde sımsıkı zabteden ve *«Allah'ın hakkı ve hukuku»*nu müslümanın âdil kılıcı ile beşerî plânda teminat altında tutan mübârek ve muazzez bir düsturdur.

Bir zamanların kanlı kaatilleri, İslâm düşmanı yobazları bu hükmü işitince:

«— Bu bir isyandır! Bu bize itaatsızlığı telkin eden ve halkı bize karşı kışkırtan bir ifadedir!...» diye tepinmeğe başlamışlar ve *«Şecaat arz ederken, sirkatin söyleyen çingene»* ler gibi zımnen ruhlarına çöreklenmiş olan *«Allah'a isyan»* ufûnetini ortaya dökmüşlerdir.

Hüküm son derece açık ve kat'îdir. Hazreti Âdem (A.S.) dan, kıyamet dehşetine eren son insana kadar, yeryüzüne ne kadar insan gelmiş ve göçmüşse, şu anda dünya'da ne kadar insan yaşıyorsa hepsi - istisnasız - bir olan Allah'a ve o'nun mukaddes Şeriat'ına imân ve itaat borcu altındadır. Hiç bir kayıt ve şart, sahip olunan hiçbir makam ve mevki her insanın üstündeki bu ilâhî hakkı bu borcu ıskat edemez.

Kâinat, bir kudret ve kuvvet derecelenmesi içinde nizama konmuştur. Bütün mahlûkatın en üstünde *«Mutlak hâkim, kâdir, Kahhar, rahman ve rahiym olan Allah»* ın otoritesi vardır. Her varlık O'nun emrine itaatla mükelleftir. O'nun emri, *«Doğru yol»* olarak bildirdiği son ve kâmil din İslâm ile ve mukaddes kitap Kur'an ile insanlara tebliğ edilmiştir. Kur'an *«Şeriat»* ın bizzat kendisidir. Kur'ana itaat ve imân eden Allah'a ve Resûlüne itaat ve inkıyad etmiş olur. Allah'a ve Resûlüne itaat ve inkıyad eden *«Müslüman»* başımızdaki altın tacdır. Dünyadaki bütün idare eden ve edilenler arasındaki hakikat bundan başkası olmamalıdır. Olursa o cemiyette kanunsuzluk, huzursuzluk, anarşi, cinâyet, rüşvet, kumar, zina, hırsızlık, itaatsızlık, sinirlilik, hastalıklar, israf ve felâketler görülür. Bugün bütün dünyada *«İslâm Şeriatı»*nın ölümsüz gerçeğine karşı gizli ve açık devam eden ve Allah'ın lânetlediği Yahudi ırkının Siyonist, Mason mahfillerince yürütülen düşmanlık icabı ortaya atılan bazı *«beşerî kanunlar»* manzûmesinin, insanlığı nasıl güç şartlara sürüklediğini bizzat yaşıyoruz. Kanunların azan, sapıtan, kuduran, taşan insan vahşeti karşısında nasıl âciz kaldığını bizzat ve bilfiil görmekten daha açık bir delil olabilir mi? Gazeteler, radyolar, televizyonlar hergün, her ülkede bir ihtilâl, bir sabotaj, bir cinâyet, bir kaza, bir buhran, bir anarşi haberi vermiyor mu?

Bütün bu felâketlerin başı *«Allah'a itaat etmeyenlere, itaat edilmesi»* sefâletidir. Hüküm umûmi, kat'î ve gerçekten çok büyük bir dâvânın sultanî hükmüdür:

«— Allâh'a ve Peygamberine muhalefet etmekte olanlar, kendilerinden evvelkilerin uğratıldıkları zillet gibi zillete (ve helâke) giriftâr edilmişlerdir. Halbuki biz (onlara) açık açık âyetler de indirmişizdir. (Bunları inkâr eden) kâfirlere horlayıcı bir azâb vardır.» (El-Mücâdile: 5)

Sebil

AKTÜALİTE

Bir İflâsın İtirafı

Amerika Devlet Başkanı Gerald Ford, geçen hafta içinde televizyonda kendisiyle yapılan röportajda bundan böyle «detant» (yumuşama) yerine «kuvvet yoluyla barış» tâbirini kullanacağını bildirmiştir. Dünya ajanslarına göre, Başkan'ın şimdiye kadar takibedilen siyâsetin iflâsını haber veren bu sözleri Amerika Birleşik devletlerinde geniş akislere yol açmıştır.

Başkan Ford, NBC televizyonuna verdiği beyanâtta, dünyada gerginliğin azaltılması ve barışın temin edilebilmesi için Amerika'nın çok kuvvetli olması gerektiği görüşü üzerinde durmuş, «barış siyâsetinin kuvvete dayanması gerektiğini herkes idrâk etmiştir» demiştir. Ford daha açık bir şekilde konuşarak, Amerikan'ın gelecekte Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti ile «kuvvete dayanan barış siyaseti vasıtasıyle» müzâkerelerde bulnabileceğini söylemiştir.

Ford, şu sözleri de görüşüne eklemiştir:

«Eğer askeri bakımdan kuvvetli olursak-ki kuvvetliyiz- ve bu kuvvetimizi muhafaza edersek, o zaman Sovyetler Birliği, Çin ve diğer ülkelerle barışı devam ettirmek için daha tesirli bir şekilde müzâkerelere girişebiliriz. Detant (yumuşama) sadece bir terimdir ve bundan böyle tatbik edilebileceğini sanmıyorum.»

Yine ajans haberlerinden Başkan'ın bu sözlerinin siyasi çevrelerde geniş akislere yol açtığı, bütün siyâsetini bu tâbir üzerine bina etmiş vaziyette bulunan Hariciye Bakanlığını karıştırdığı bildirilmektedir. Siyasî çevreler, Başkan'ın sözlerinin önümüzdeki günlerde takınılacak tavırla daha fazla açıklığa kavuşacağı kanaatini de belirtmektedirler.

Bilindiği gibi, detant (yumuşama) tâbiri Amerika'yı bütün emrivâkiler karşısında boyun eğme durumuna düşürdüğü için basın tarafından uzun zamandan beri tenkit edilmekteydi. Sovyetlerin Angola mes'elesinde takındığı tavır halkın bu siyâsete karşı gösterdiği aksülâme büsbütün hissedilir bir hâle getirmişti. Ford'un bu konuşmasında Başkanlık seçimlerini gözönünde tutarak halk efkârını tatmin etme yoluna gittiği muhakkaktır.

MÜZECİLERİMİZ LONDRA'DA

Gazetelerde okuduğumuza göre, Müzelerimiz mütahassıslarından kurulan bir heyet, bugünlerde Londra'ya giderek bizim eserlerin satışı için tertip edilen müzâyedelerde bu eserleri satın alıp yurda getirmeğe çalışacaklar.

Böyle bir müzâyede yoluyla eserlerimizi geri getirmeğe çalışmak gerçekten gariptir. Yer altı ve yer üstü tarihi servetlerimizi koruyacak yurt dışına kaçırılmalarını önleyecek tedbirler alınmadıkça bu garip müzayedelere iştirâk gidiş gelişlerinin arkası alınamıyacağı muhakkaktır. Bugün yurdumuzun hemen bir çok mıntıkalarına yayılmış bulunan bu tarihî eserlerin korunması için hemen hiçbir tedbir alınmış değildir. Bu eserlerin kaçırılması ve müzeyedelere katılıp bunların satın alınarak yurda getirilmeleri seyahatleri sürüp gidecek demektir. Ama bizimkiler ihtimal sırf Bizans eserlerinin peşindedir. Türk - İslâm eserlerini hatırlamak ve böylesine takip etmek kimin aklına gelir.

Kıbrıs Müftüsü

İslâm İktisadiyâtı Konferansının çalışmalarını bitirerek sona ermesinden sonra Pakistan'da toplanan Müslüman İlim Adamları Konferansına katılan Kıbrıs Müftüsü Rifat Yücelten, Konferansta yaptığı bir konuşma ile büyük alâka uyandırmıştır.

Hz. Peygamberin bir Hadis-i Şerifinin açıklamasını yapan Kıbrıs Müftüsü; Kıbrıs için söylenmiş bu Hadis-i Şerife dayanarak: «Çok uzun müddet adada Müslümanlar sıkıntı çektiler» demiştir. Müftü, bu sözlerine Rum mezâliminden misâller de vererek devam etmiş ve şunları söylemiştir:

«En meş'ru hâllerde bile misillemede bulunmuyorduk. Rumlar, cenâze merâsimlerinde dahi makineli tüfek ateşi açarak, şehid ettikleri ölülerimizi, bir Fâtiha'dan da mahrum bırakıyorlardı.»

Kıbrıs Müftüsü konuşmasını: «Bu ilmî Kongreden istediğimiz, bir karar değildir. Federatif sistem tezimizin ne kadar haklı olduğunu anlamanızı istiyorum. Biz, küçük siyâset oyunlarını Makarios'a bırakıtık.» diyerek sözlerini tamamlamıştır.

Kıbrıs Müftüsüne Kongrede on ülke Bakanına tatbik edilen protokol tatbik edilmektedir.

Lanor'da Kâbe İmamı tarafından kıldırılan ve 150 bin kişinin katıldığı namazdan sonra da Kıbrıs Müftüsü'ne Pakistanlılar tarafından büyük tezahürât yapılmış, elini öpmek için binlerce kişi sıraya girmiştir.

Konferansa Müslüman ülkeleri ilim adamları dışında Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda İlâhiyât âlimleri de katılmışlardır.

Anayasa Mahkemesinin Bir İptal Kararı ve Aksülâmelleri

Geçen hafta pazartesi akşamı, TV haberler saatinde, Anayasa Mahkemesi'nin 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun üçüncü maddesinin (b) bendinde bulunan «Örf ve Âdet» tâbirlerini iptal ederek metinden çıkardığını bildiriyordu. Aşağıda tamamını göreceğimiz esbab-ı mücibede kısaca bu iki mefhumun Anayasa'nın başlangıç kısmı ve diğer iki maddesiyle çatıştığı, bunların rûhuna uygun olmadığı belirtilyor, bu arada M. Kemal Paşa'dan, onun inkılâplarından ve asrın teknolojik karakteristiğinden söz edilerek örf ve âdetin bunlarla uyuşmadığı iddia ediliyordu.

Anayasa Mahkemesinin bu kararı milliyetçi ilim çevrelerinde de menfi karşılanmıştır. Örf ve Âdet'lerin mânâsını sosyoloji ve hukuk bakımından ele alanlar, Anayasa Mahkemesin'in nasıl olup da böyle bir karara vardığını bir türlü kestiremiyorlardı. Tabii, haber dinlendiği sırada, Anayasa Mahkemesi azâları arasında bu karara katılmayan ve muhalefet şerhi koyan azâlar bulunduğu, üstelik bu azâların koydukları muhalefet şerhlerinin muhtevasına bakılınca, gerçekten ilmî görüşe sâhip şahsiyetler oldukları bilinmiyordu. Böylece, kararın ittifakla değil, ekseriyetle alındığı gerçeği de halk efkârının bilgisi dahilinde değildi.

1750 sayılı Üniversiteler Kanunu üzerinde Ankara Üniversitesi'nin Anayasa Mahkemesinde açtığı dâvâda, örf ve âdetten başka bir çok madde ve bendler de iptal edilmişti. Ama, «örf ve âdet» bunlara elbette benzemezdi. Bu mefhumlar, bir milletin şahısiyetini meydana getiren muharrik kuvvetleri temsil ederler. Bunların iptal yoluyla kanundan çıkarılmalarıyla millî rûh ve şahsiyetin büyük ölçüde zarar göreceği muhakkaktır. Anayasa Mahkemesi'nin bu karara muhalefet şerhi koyan seçkin üyeleri gibi, karara uymayan vatandaşların görüşleri de elbette azizdi. Tabii, böylesine mühim bir karar karşısında tepkiler, şüphesiz ki plâtonik ve nazarî kalmıyacaktı.

İLK AKSÜLAMEL

Gerçekten şaşırtıcı bir gerekçesi olan Anayasa Mahkemesi kararına katılmayanların sözcülüğünü üzerine alan ve bu sözcülüğü lâyıkiyle temsil eden ilk aksülâmel Üniversiteler çevresinden geldi. Aralarında Bakanlık etmiş olanlarının da bulunduğu 44 Profesör ve 18 Doçent mâlum iptal kararının TV de radyolarda halk efkârına duyurulmasından bir gün sonra neşrettikleri bir beyannâme ile Anayasa Mahkemesi'nin kararına katılmadıklarını, sebepler sayarak duyuruyorlardı. Beyannâmede hülâsa olarak şöyle deniliyordu:

«Anayasa Mahkemesi'nin gerekçesinde yer alan örf ve âdetlerin Anayasa'nın başlangıç kısmı ve ikinci maddesiyle bağdaşamayacağı yolundaki görüşe katılmak mümkün değildir. Anayasa'mız, başlangıç kısmında, «millî şuur» ve «Türk milliyetçiliği»ni kayd ile 2. maddesinde, «Cumhuriyet»in vasıfları arasında, «Millî Hukuk Devleti» prensiplerinden söz etmektedir. Örf ve âdetlerin millî şuuru ve milliyetçiliği meydana getiren unsurlar arasındaki yeri unutulmamalıdır.

(Devamı V?

Rejim Lâfları Arkasındaki Fırıldaklar

(Baştarafı 13. Sayfada)

şehir'den, devletin temellerini takye, tesbih, sarık, kitab, cübbe ve yazı tahtasıyla berhavâ edecek sabîler olduğunu ilân eder!. Bunu radyolarla da bütün cihâna duyurur...

973'de, yeni bir rejim başlar. Bu da muhtıra rejimi gibidir. Yani birkaç havadan çalıp oynar. Buna (koalisyon rejimi) de dense yanlış olmaz... Şu andaki rejim, işte bu koalisyon rejimidir...

● Görüldüğü gibi devlet ayrı şey, rejim (düzen) ayrı nesne... Her rejim kendinden evvelki rejime veryansın etmişdir. Tanzimatdan beri 8-10 rejim, devleti ele geçirmişdir. Bunların bazıları bazılarına yakın akraba, bazılarına uzak akrabadırlar. Ama hepsinin de sülâlesi birdir, o sülâle felsefedir...

Devlet ve rejim aynı şeyler değil... Bazı devlet adamlarının câhilleri ile açıkgözleri, kendi görüşlerini, devletle rejimi aynı göstererek masûniyete kavuşturmak istiyorlar ki, bundan sonra bu da sökmiyecekdir...

Rejim düşmanlığı diye bir suç yokdur. Hayâlperestlerimiz, kânunlu suçlar icâdedeler... Bülent Ecevit *«bu düzeni değiştireceğiz, bu bozuk düzenin yerine sol bir düzen getireceğiz»* derken, elbetdeki «yeniden devlet kuracağız» demiyor!. Bir insan, bozuk dediği ve yerine başkasını getireceğini söylediği bir düzene (rejime), elbetde dost değil düşmandır... Ve üstelik Ecevit'in düzeni (rejimi), kendinden evvelki rejimlerin hepsine de en uzak akrabadır. Ecevit M. Kemal'in rejimine de çok uzak karabetde... Müteveffâ İsmet Beyin rejiminde bile o rejime, *«gardrop devrimleri»* soylu girişilememişdi!. Unutulmamalıdır ki, devlet ayrı, rejim ayrıdır. Her rejim, kendi dışındaki rejime dost değil, akrabalığı derecesinde ya yakın, ya uzakdır.. O nisbetde de düşmandır... Ve rejime tapılmaz!..

İSLÂM ÂLEMİNDEN

DÜNYA İSLÂM KONFERANSI

Londra'da 3-12 Nisan tarihleri arasında bir «İslâm Konferansı» toplanacaktır. Ev sahipliğini Avrupa İslâm Teşkilâtı'nın yapacağı bu konferansa muhtelif İslâm memleketlerinden tanınmış âlimler dâvet edilmiştir. Bunlar arasında memleketimizde pek çok eseri neşredilmiş bulunan Ebu'l A'lâ Mevdûdi ile Prof. Hamid Algar da vardır. Türkiyemizden de bu konferansa Doç. Dr. Salih TUĞ ile Dr. Osman Nebioğlu katılacaklardır. Türk murahhaslarının «Türkiye'de İslâmî Faaliyetler» mevzuunda müşterek bir tebliğ sunacakları bildirilmiştir. Konferansda «İslâmın mesajı Kur'an ve Hz. Peygamber, Hükûmetler ve islâmi kanunlar ile İslâm'da Kadın gibi mevzular üzerinde durulacaktır. Bu mevzuları birer ikişer tebliğle ele alacak olan konferansda, belli günlerde ayrı ayrı gruplar halinde ortaya atılan fikirlerin münakaşası yapılacaktır.

İslâm Âleminde isim ve şöhret sahibi bir çok otorite âlimin katılacağı bu konferansın başarılı geçmesini temenni ve niyaz ediyoruz.

Bir Koca Zalim

(Baştarafı 3. Sayfada)

Fakat nâfile!

Zâlim, bundan sonra felah bulmıyacaktır. Çok perişandır. Ne yiyor, ne içiyor, susuyor ve düşünüyor. Günden güne sararıp soluyor; yataklara düşüyor, zayıfladıkça zayıflıyor. Yorgunluktan bitap düşüp de, gözüne azıcık uyku girince, ihtiyar Said karşısına dikiliyor; yakasına yapışıyor ve soruyor:

«— Ey Allah düşmanı, ben sana ne ettim ki; beni öldürdün?

Bu hâl, kırk gün, kırk gece devam ediyor ve koca zâlim durmadan feryad ediyor:

«— Said, Said!... ben ettim, sen etme! Said; Said!...»

Ve eridikçe eriyor! Küçüldükçe küçülüyor! Kurudukça kuruyor, çiroza dönüyor! Yalınız karnı şişiyor davul gibi oluyor, su kırbası gibi geriliyor!

Kırkıncı gece tamam olup da şafak sökerken ve koca zâlim acı, acı:

«— Saiiiid... Said! Ben ettim sen etme, ben ettim sen etme!» diyerek feryad ederken, şehrin minârelerinden sabah ezanları okunuyor:

«— Allahu Ekber, Allahu Ekber!...»

Arkasından, koca zâlimin yatak odasında müthiş bir patlama:

«— Gümmmm!»

Nöbetçiler, koşarak yatak odasına giriyorlar, gördükleri manzara şudur: Zâlimin o şiş karnı, öyle bir patlayış patlamıştır ki... bağırsakları, duvarlara yapışmıştır. Gözleri açıktır, sağmış gibi dehşet içinde bakmaktadır. Dili, olanca iğrençliği ile kökünden dışarıya fırlamıştır. Teneşirde bile, geriye itip yerine sokamıyorlar, bu bed hali üzre; koca zâlimi mezara tıkıveriyorlar!

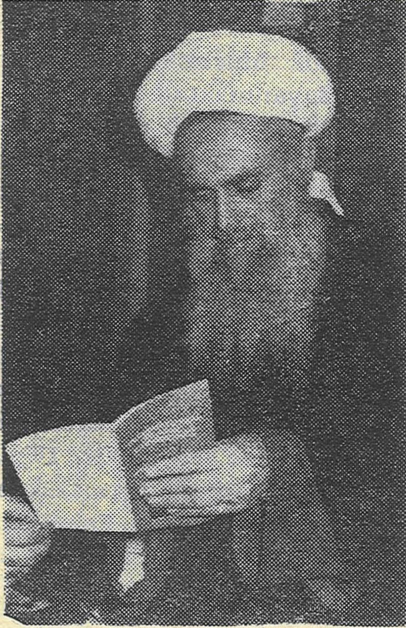
Bu korkunç zâlimin kim olduğunu bilmiyenler, merak ederler, söyliyelim: İslâm tarihinde Haccac-ı Zâlim nâmiyle mâruf olan Haccac ibni Yusufüssakafî'dir.

İşte böyle!...

ŞEYH NAZIM EFENDİ GAZETEMİZİ ZİYARET ETTİ

Geçen sayımızda, Londra'da kurulmuş bulunan «İslâm Türk Cemiyeti» nin fahri başkanlığını deruhte ettiğini bildirdiğimiz Kıbrıs ulemâsından Şeyh Nâzım Efendi, bir hafta kalmak üzere İstanbul'a gelmiştir. Bu vesile ile Sebil idârehânesini ziyâret eden bu muhterem âlim gazetemizi tebrik etmiş ve çalışmalarımızı takdirle karşıladığını bildirmiştir.

Bu arada Londra'daki islâmi faaliyetler hakkında da gazetemiz mensuplarına malûmat veren Şeyh Nâzım Efendi, perşembe günü İstan-

Gazetemizi ziyâret eden *ŞEYH NÂZIM EFENDİ*

bul'dan ayrılarak Şam-ı şerife doğru yola çıkmış bulunmaktadır.

Kıbrıs Türklerinin iman ve istikâmetlerine büyük ölçüde himmet etmiş bulunan Şeyh Nâzım Efendi, son zamanda İngiltere'de de geniş ölçüde islâmî faaliyetlerde bulunmaktadır. Gerek Kıbrıs'dan ve gerekse Türkiye'den hicret ederek Londra'ya yerleşen veya tahsil sebebiyle orada bulunan gençlerimizin büyük ölçüde istifâde sağladıkları Şeyh Nâzım Efendi, gazetemiz mensuplarına ayrı ayrı tebrik ve teşekkürlerini bildirmiş muvaffakiyetimiz için dualar etmiştir. Allah kendisinden râzı olsun!..

İslâm İktisadiyâtı Konferansı Sona Erdi

Suudi Arabistan'da Kral Abdülaziz Üniversitesi tarafından tertiplenen «Birinci İslâm İktisadiyâtı Konferansı» evvelce kararlaştırıldığı gibi 21-26 Şubat arasında Mekke-i Mükereme'de toplandı ve çalışmalarını bitirerek sona erdi.

Birinci İslâm İktisâdiyâtı Konferansı, tanınmış ilim adamlarımızın katılmasiyle ülkemiz tarafından da alâka ile karşılanmıştır.

Bu konferansda Türkiye, Prof. Sabahaddin Zaim, Prof.. Nevzad Yalçıntaş, Prof Salih Tuğ, ve Dr. Mustafa Bilge ile Ankara Üniversitesinden Prof. Aydın Yalçın tarafından temsil edilmişti.

Konferans, bilhassa, yaşadığımız çağda İslâm iktisadiyâtının yapısı üzerinde durulmuş, iktisad kaidelerinin İslâm Dini ve mefhumlarına uygun bir şekilde tertiplenmesi üzerinde ilmî görüş teâtilerinde bulunulmuştur.

Türk ilim adamlarının Konferansdaki tebliğleri dikkatle karşılanmıştır. Bunların arasında, Prof. Sabahaddin Zaim'in «Son elli yılda Türkiye'de İslâmî İktisâdî Neşriyat», Prof. Tuğ «Zekâtın Mâhiyeti», Prof. Mustafa Bilge iktisadla alâkalı olarak «Osmanlı Arşivleri» mevzularında hazırladıkları ve dikkatle takibedilen tebliğlerini okumuşlardır. Prof. Yalçıntaş ise, Konferansla alâkalı çalışmalar yapan bir komisyona Başkanlık etmiştir.

Konferansta İslâmî kaideleri, iktisada tatbik bakımından ileri sürülen tavsiyeler verimli olmuştur. Bu arada, faiz ve sigortanın İslâm kaidelerine aykırılığı üzerinde de görüş teâtisinde bulunulmuş, kurulan İslâm Bankası'nın fâizsiz faaliyette bulunması karara bağlanmıştır.

TESBİT — Sâdık Özarslan

ANLAYAN BERİ GELSİN!.

Bir zamanlar «Filozofik Sistemler» adında bir kitap okumuş ve hiçbirşey anlamamıştım. Şimdi bir kitap daha okudum; yine anlayamadım. Durun hele... hemen benim anlayışsızlığıma hükmetmeyiniz. Zira günümüzde uydurukçacılar sâyesinde öyle «betik»lerle (!.) karşılaşıyoruz ki; herifçioğullarının ne dediğini anlayana kadar işimiz bitiyor. Bu sonuncusu üstelik iddialı bir isim bulmuş: Sosyolojik Açıdan İslâm Felsefesi Tarihi!.. İsim nasıl tumturaklı, görüyorsunuz. İnsan, ismine aldanıp müsemmâsını ve muhtevâsını okumak istiyor doğrusu... Tecessüs bu efendim. Belki bilinmeyen şeylerden bahsediyor adam? Ve başladık okumaya... Fakat anlamak ve sona varmak ne mümkün? Buna da ayrı bir lügat lâzım. Söze: «*Hadis betikleri*» diye başlamış yazgaç!.. «*Dünya gökçeyazını*»ndan bahsetmiş!.. İslâm'ın «*eleştirisi*»*ni* yapıyormuş mübârek. Belki ben öyle anladım, bilmiyorum. Kaynak ta şunlar: Theodor Nöldeke, İgnaz Goldziher, Dozy, Sprenger v.s. Şunlar da bilhâssa kullandıkları yabancı kelimelerden: Kritik, kronik, otorite, aksesuar, harmonik, sinonim, biyografik, sistematik, varyantlar, teolojik, fragman ilh...

Bunlara dört elle sarılırken asıl Türkçeleri, Türkçeleşmiş kelimeleri kaldırıp atmış bu kişi. Bunları yazdığım için beni belki ayıpladınız. Fakat ricâ ederim, ayıplamayı bırakınız da geliniz şunları anlayınız bakalım!.. İşte yukarıda ismini verdiğimiz «*betik*»ten seçmeler!.. Okuyunuz, okuduktan sonra anladığınız şeyi lütfen bana da anlatınız. Hiç olmazsa bu betiği «Türk Dil Kurumu» mensûblarına yollayınız. Yollayınız ki; bir uydurukçacı daha kazansınlar. Beraberce okuyalım:

«Ağızdan aktarımla, yaziyle aktarım arasında bir ayrım gözetmemesi isnâdın ayrı bir özelliğini biçimler... En eski Müslimler, bazı olaylarla, tarihsel düşüncelere giremeyecek denli uğraşıyorlardı... Peygamber'in sevgili bir eşi olarak saygılı bir orun sâhibidir... O zamanki Arabistan'ın ekin koşulları... O, bir takım şaşırtıcı koşutluklar kurmuşsa da konuyu kanıtlamış sayılmaz... İslâmların anlatım biçimini ilgilendiren öbür sav'ı ereksizdir... Kişisel yorumların bir berkitim sayılamayacağı kuşkunun ötesinde... Abdullah İbni Abbas, Tâif'te 20-30 yıl çok rahat özdeksel koşullar içinde yaşadı... Sonraki kuşak çok nen öğrenmiştir... Bilinmeyen açkılar... Medine dönemi için kuşkulu bir atız geleneğinin varlığı kabûl edilmelidir... Ancak usallığı Muhammed'in dinsel buluncunu dile getirmeğe yetenekli olmamıştır... Toplumsal ekinsel... Aynı anlatım yinelenir... Doğallıkla bu belkiliklerin tersi de düşünülebilir... putperest geleneklerini hayırlayan... İslâm yorumcularının söyledikleri arasında bir yeğleme yapmak okuyucuya düşer...»

İmdiii yine geldi sorma sırası: Allah aşkına doğru söyleyin; yukarıdaki uydurmaca - kandırmacalardan ne anladınız? Bana sorarsanız; başta söylediğim gibi, birşey anamadım. Lâkin çok derin yazgaçın açıklamalarına dayanarak sizlere ip uçları verebilirim... Meselâ; orun, mevki demekmiş... Ekin de kültür. Koşutluk, paralellikmiş!.. Berkitim de te'kîd. Özdeksel, maddî imiş... Nen de şey. Şeyin altında başka şey aramayınız. Nen, bayağı «*şey*» demek dostum. Yinelemek, tekrarlamakmış... hayırlamak ise reddetmek. Bırakalım şunları birader!.. Ve diyelim ki; gayri ciddî sözcüklerle ciddî mes'eleler ele alınamaz. Neredesin ciddiyet?

Sebil

DİN

İman Hakikatleri Etrafındaki Suallere

CEVAPLAR

İSMAİL FENNÎ ERTUĞRUL

— XI —

Sual: Yahudilik ve Hristiyanlık nereden zuhur etti?

Cevap: Kur'an-ı Kerimde «İbrahim yahudi değild, nasrânî de değildi. O hanîf idi?» yani batıl dinleri terk edip hak dine İslâm Dini'ne meyletmişti buyrulmuştur. İslâm Dini yani Allah'ın birliği itikad-ı esâsisi hiçbir vakit değişmemiştir ve değişemez. Çünkü Cenab-ı Allah değişmekten münezzehdir. Lâkin muamelâta dâir olan ahkâm (1) peygamberler vasıtasıyle muhtelif zamanların icabına göre fesih ve tâdîl olunmuştur. Yahudilik ve Hıristiyanlık bundan neş'et etmiştir. Lâkin bu dinlerin uleması ilâh vahdaniyet itikadını az çok bozmuşlardır. Peygamberimiz her doğan İslâm fıtratı üzerine yani İslâm Dini'ni kabule istidatlı olarak doğar. Sonra ana ve babası onu yahudî, nasranî veya mecûsî yaparlar» buyurmuştur.

Sual: Yahudiler ve hristiyanlar kitap ehli oldukları halde kendilerine niçin kâfir deniliyor?

Cevap: Bir âyet-i kerimede «Yahudiler, Üzeyir Allah'ın oğludur dediler ve Nasrâniler İsa, Allah'ın oğludur dediler. Bu söz onların ağızları ile söyledikleri bir sözdür. Yani asılsız bir sözdür. Bu sözlerini evvelden küfretmiş olanların sözlerine benzetirler.» buyrulmuştur. Diğer bir ayette «Allah Meryem'in oğlu Mesih'tir diyenler şüphesiz kâfir oldular.» Bundan başka bir ayette «Allah üç kimsenin biridir diyenler kâfir oldular.» buyrulmuştur. Bunlardan maada fahr-ı risâlet efendimizin peygamberliğini de kabul etmediklerinden dolayı kâfir olduklarında şüphe yoktur. Lâkin kendilerini rencide etmemek için kâfir tâbirinin yerine yahudi ve hristiyan denilmesi terbiye ve nezâkete muvafık olur. (2) Biz onların peygamberlerini tasdik ettiğimiz için onların bize kâfir demeğe hakları olmadığı halde müslümanlar hakkında bu tabiri kullandıklarını bazı kitaplarında görmekteyiz.

Sual: Acaba Volter Cenab-ı Allah'a iman etmekle beraber niçin din aleyhinde bulunmuştur?

Cevap: Hristiyan dininde «*Teslis*» Allahın, peder, oğul ve ruhülkudüsten ibâret üç şahsı olmakla beraber yine bir olması ve «*Aslî Hata*» yani Hz. Adem'in men olunduğu ağacın meyvesini yemesinden dolayı bütün zürriyetinin âsi addedilmesi; Mukaddes kurban yani papas tarafından takdis olunan şaraplı ekmeğin Hz. İsa'nın cisim, kan, ruh ve ulûhiyetini hakiki olarak hâvi olması; Hz. İsa'nın canını feda etmesiyle bütün insanları Adem'in şahsında irtikâp ettikleri günahtan kurtarması gibi itikadları akla mugâyir gördüğü; vaktiyle papazların bir takım hastaları vücudlarına şeytan girmiş olmakla ittiham ederek yakmak gibi bir çok zulümler yaptıklarını ve bazı kimselerin dini taassup sâikasıyle babalarını ve yahut krallarını öldürmek gibi müdhiş cinâyetler irtikâp ettiklerini tarihte görerek bunlardan dolayı Hristiyanlığa karşı büyük bir nefret hasıl etmiştir. Semâvî kitaplarda beyan edilen mûcizelerin de imkânsız olduğu fikrini ileri sürmüştür.

Sual: Mûcizeleri imkânsız olarak telâkki etmesi hangi sebebe dayanmaktadır?

Cevap: Çünkü ona göre Cenab-ı Allah'ı son derecede hâkimâne bir sûrette koyduğu kanunları bozmak için vaz' etmemiştir. Bununla beraber Volter'in asıl hasmı olduğu şey bâtıl fikir ve inanışlardır.

«Ben bâtıl fikirlerin getireceği mûsibetleri daima dinden ayıracağım. Hey'et ilmine nisbetle İlm-i Nücum ne ise bâtıl fikirler de dine nisbetle odur, pek akıllı bir vâlidenin pek deli bir kızıdır. Bâtıl fikirler ahmaklık ve kibir ve gururun mahsûlüdür. Din akıl ve hikmetin telkinidir. Din binlerce cürümler vukua getirdi diyorsunuz. Hazin yer küresinin üzerinde hüküm süren bâtıl fikirlerdir deyiniz.» demiştir. Diğer bir yerde de «Allah âlemi insana bir ahlâk kanunu vermeksizin yarattığı fikrinde bulunan filozoflar dinsiz olabilirler. Fakat bize hayır ve şerri temyiz edecek bir vicdan verdiğine iman edenlerin bir dini vardır» diyor.

(1) Dinin bir usul bir de fürû kısmı vardır. Usul kısmı itikata âid olup değişmez. Fürû ise muâmelâta âid olan kısımdır ki ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem (A.S.) dan son peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.) e gelinceye kadar zamanın icaplarına ve insanların ihtiyaçlarına göre tekâmül ederek son şeklini almıştır. İslâm, beşeriyetin yegâne felâh ve necâti, cihanşumul bir dindir.

(2) Osmanlılarda da yahudi ve hristiyanlar gibi gayr-ı müslim teb'aya «Çorbacı» denilmesi de bu nezâket ve nezafetin en güzel ifadesidir sanırız.

İNKILÂB MEZÂLİMİ

TÜRK MİLLETİ'NDEN GELECEĞİN TARİHÇİSİNE RAPORLAR

DİNAMİTLENEN CÂMİ

Muhterem Kadir Mısıroğlu

1935 yılında Muş'ta doğdum. Beş veya altı yaşımı idrak ederken bir gün memleketin Dellâlı Murad Efendi:

«— Hey, duydum duymadım demeyin; yarım saat sonra Murad Paşa Câmii ve minâresi dinamitle yıktırılacaktır!... Herkes çoluk çocuğunu alıp uzaklara gitsin. Sonra mes'ûliyet kabul edilmez!» diye bağırıyordu.

Bütün Murad Paşa mahallesi sâkinleri yaşlı, genç, kundaktaki bebek, kadın, erkek Soğurman Deresi'nde toplatılmış, dinamitle yıktırılan Murad Paşa Câmi-i Şerifinden kopan ve başımızın üzerinden vınlayarak mermi hızıyla geçen taşlardan korunmaya çalışarak bütün mahalle halkı hıçkırık, feryâd, beddua ve sâdece buğzedecek mecal ve iman ile Murad Paşa Câmi-i Şerifinin minaresinin ekseni etrafında son zikrini yaparcasına, dâireler çizerek harâbesinin üzerine uzanışını elemle biraz da utanarak seyrediyorduk. Utanarak diyorum, zira büyüklerimiz câminin içerisinde aynı câmi gibi Allah'ın huzuruna çıkma şerefine (kanlı gömlekleriyle) bizleri mirasçı bıraksalardı, belki de bu mübârek vatanımızın İslâm harâbelerinde bugün bolşevik baykuşları ötemezlerdi.

Evimize döndüğümüzde bir yandan kırılan pencere camları temizleniyor, diğer yandan Cenab-ı Zül Celâl'den kahhar kudretiyle Millî Şef ve zihniyetini kahretmesi niyâz ediliyor, harâbe hâline getirilen câmiin üzerine şehidler misâli uzanmış yaralı minâreyi seyrediyorduk. Yıktırılan câmiin taşları zamanın vâlisi TEVFİK GÜR (bunun adını bilhassa iri harfle yazıyorum ki; hem vesika olsun ve hem de müslümanlar tanısınlar da, zürriyeti varsa cibilliyetini öğrensinler) tarafından taş bulamadığı için yıktırdığı câminin taşlarıyla Kültür mahallesi memur evlerine kanalizasyon ve sokak döşetmişti ...

Aynı vâlinin iki gözünün birden kör olduğuna bütün Muş halkı, Evliya Murad Paşa câmiinin harâbesi, Vâli Tevfik Gür'ün kaldıysa şerefli (!) vârisleri ve nihâyet Cenâb-ı Mevla Zülcelâl şâhittir.

Muhterem Efendim, Sizin Moskof Mezâlimi isimli eserinizden ismen tesbit ettiğiniz gibi, Molla Said'lerin, Hacı Musa'ların, Nuh Bey'lerin, Hâlid, Alâaddin ve Murad Paşa'ların Moskof'la çarpışıp Murad Paşa Câmii'nde Ezan-ı Muhammedî susmasın diye nice isimleri zikredilmeyen şehidlerin, nihâyet Alparslan'ın ve Malazgirt şehidlerinin mübârek kanlarıyla harcı yapılan Muş'un Murad Paşa Mahallesi'ndeki Murad Paşa Câmii'nin dinamitlenişini Millî Şef ve uşaklarının kurtuluş efsânelerini SEBİL'in İnkılâb Mezâlimi sütununda süngü ile yazdırılan tarihin utanması için aksettirmenizi istirham için yazdım.

Ne Haçlı seferleri ne Moskof sürüleri ne Yunan Mezâlimi İslâm'ın elini ve de dilini bu denli bağlıyabilmiş gözleri önünde bütün maddî ve manevî varlığını bu kadar talan edebilmiş midir? Cevabı - maalesef - asırlarca Hristiyan işgalinde kalan Arab müslümanları ve diyarları versin!...

Halâ Murad Paşa Câmii'ni harâbe olarak seyretmekten utanmayan Muşlular bütün müslümanlardan utansınlar ve Cenâb-ı Hak İslâm şuuru ihsan etsin!... Sonsuz merhametiyle hepimizi gafletten uyandırsın! Amin...

Allah Sebil'e ve cihâdınıza yardımcı olsun!...

Sıddık Çeşmidil — MUŞ

Yahya Efendi Dergâhı'nın Son Şeyhi

ABDÜLHAY EFENDİ'NİN MEKTUPLARI

TEVÂZU

Kemal derecesine vâsıl olan insanların yükseldikçe tevâzuu artar ve sûreten mâ'sununda olanlara karşı hüsnü muâmelesi artar. Zannolunmasın ki; onun bu tevâzuu kadrini tenkis eyler. Hayır belki daha ziyâde terfi' ettirir. «Men tevâzûe lillah, ref'ahullah ve men tekebbire alallah ved'ahullah» Dünyevî ve uhrevî, maddî ve mânevi mertebelere tereffu' eden kimseler, aslâ kendi ubûdiyetini unutmaz, Allah için alçalır ve mahlûkat-ı ilâhiyeye anf-ü şiddet ve kibr-ü nahvet ile muâmeleden tevakki ederse, dareynde Allah anın kadrini arttırır. Kibr-ü nahveti, fuzuli azameti kendine vasfeyliyenler ve kendini ve asıl mâyesini unutanların ise bilâkis, Cenab-ı Hak tarafından sevk edilen hadisat-ı dehr ile burnu kırılır, terbiye ve imtihan kamçıları ile tezlil edilir. Hülasa; benlik, azametfuruşluk insana yaraşmaz. Şeytan bu kadar ibâdeti ile kibir ve benliği yüzünden dûçarı tard ve tel'in olundu. Âdem aleyhisselâm ise, zelil olan topraktan yaradıldığını unutmayarak «Rabbena zalemnâ enfüsena ve inlem tağfirlenâ ve terhamnâ lenekûnenne minel hâsirîn (Sadakallahül azim) diyerek rahmet-i Hakka iltica etmesi hasebiyle yeryüzünde emanat-ı ilâhiyeyi hâmil, bütün mahlûkat üzerine mükerrem kılındı. Ve kadri tevkir edildi. Binâenaleyh, bütün mütekebbir olan kimseler ebna-yı şeytandır. Er geç dûçar-ı tard olurlar. Umûma mütevâzi olan, yani kendinin fevkında bütün azameti ile «Ve hüvelhakir fevka ibâdihi» mentukunca halikının mütecelli bulunduğunu unutmayan ve hemcinsine ve bütün mahlûkata kusurlu ve lüzumsuz kibr-ü nahvet göstermeyenler ve daimâ kendi kusurunu ve efendisinin büyüklüğünü görüp anın si'a-i rahmetine iltica edenler ise, ebna-yı âdemdir. «Ve lekad kerremna beni âdeme...» fehvâsınca iki cihanda mükerremdir.

İnsanlar, müslümanlar, dâimâ yekvücud ve yekfikir olmalıdır. Çünkü bu birliğin vâcib-il vücud olan zat-ı Hakkın birliği yolunda birleşmesini ve ehl-i tevhid olarak yaşanmasını ve muvahhid olarak uzun zaman yaşandıktan sonra yine tevhid ile ölünmesini ve orada, bekâ'da bütün vahdet ve tevhid ehlinin serdârı olan Hazreti Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin taht-ı himâyelerinde ehl-i tevhid ile mahşur olunmasını diliyor. İşte bu; sâadetlerin büyüğü ve ebedisidir. Herşey geçer, fakat hak geçmez, göçmez! Daimâ sâbit ve müebbed kalır. Fâni vücud bir vücudu izâfidir ki hakıyki mevcûdun feyz-i vücûdiyle mevcud olmuştur. O muzaf, muzaf-ı ilâhisine teslimi vücud ederse, onun rahmeti ile ebedî pâyidar olur, kalır. Allah cümlemize nâsib ve müyesser buyursun...

GÖZ Oldur ki hakkı göre.

Salâhaddin Eş

ERMENİ

— I —

Milletimizin hafızasında yerleşmiş öyle kıymet hükümleri vardır ki; bunlar tarihteki tecrübelerden süzülüp gelerek teşekkül etmiştir. Meselâ millî hafızada MOSKOF deyince düşmanın en gaddarı, en zâlimi; İNGİLİZ deyince en kalleşi; ERMENİ deyince de en hâini canlanır.

Moskof'la olan münâsebetlerimiz son üçyüz yılı doldurduğu halde, Ermeni'nin bir *mes'ele, düşman,* ve bir *iç ihânet timsali* olarak ortaya çıkışı sadece yüzyıllık bir mâziye dayanmaktadır.

Bugün, Türkiye'nin dış merkezlerdeki temsilciliklerine devamlı ve sistemli bir şekilde yöneltilen tecâvüzler neticesinde öldürülen diplomatlarımıza geçenlerde Lübnan'da son bir yenisi eklendi. Böylece de son iki yıl içinde öldürülen diplomatlarımızın adedi beşe yükseldi. Bu cinâyetlerin hemen hepsinde de Ermeni parmağı olduğu tevâtüren sâbit oldu. Çünkü Los Angeles'teki iki diplomatımızı bizzat bir ermeni tarihçisi olan Mıgırdıç Yanıkyan öldürmüş, ondan sonra da Dünya'nın çeşitli ülkelerindeki ermenilerce «*Yanıkyan'ın Fedâîleri*» ismi verilen gizli ermeni teşkilâtları kurulduğu açıklanmıştı. Son Lübnan cinâyetini ise «*Antranik Paşa Fedâîleri*» isimli bir katil çetesinin üzerine aldığını bilmekteyiz. Antranik Paşa'nın kim olduğunu daha sonra göreceğiz.

Biz önce, bizim için yeniden ciddî bir *mes'ele* hâline gelen «*Ermeni Mes'elesi*» nin köküne inmeye çalışalım. Şurası bir gerçektir ki; Ermeni Mes'elesi'nin perde arkasında -başta Rusya olmak üzere- dâima dış merkezlerin parmağı var olagelmiştir. Asırlarca milletimizle içiçe yaşamış, kendilerine vatanımızda en üstün hayat ve huzur hakkı bahşedilmiş olan Ermeni kavminin devletimizin en zayıf ve sıkıntılı bir döneminde milletimizden bir zılgıt yemiş olmasının müsebbibi herhalde ve mutlaka yine bizzat Ermeniler'dir. Çünkü müslümanlar Anadolu'da Ermenileri yok etmek isteselerdi, bunu yapmak için başlarının en gâileli bir zamanını beklemezlerdi. Ama asırlarca insanca yaşama haklarına azamî ölçüde saygı gösterilen Ermeniler, zayıf bir anımızdan faydalanmak istemişler ve neticede canları yanmışsa, suç kimin olur?!.

«*Ermenilik*»in tarihini etraflıca bilmekte fayda vardır. Çünkü son günlerde Türkiye'nin güçlü gazetelerinden birisinde Türkiye'li Ermeniler'den bir gazeteci ile yapılmış uzun bir görüşme ve, konuşmanın metni mes'elenin kökünü bilmeyenleri yanıltacak yanlışlar ve hilelerle doludur.

Anadolu'daki büyük İslâm Devleti'nin tasfiyesini esas alan ve adına «ŞARK MESELESİ» denilen faaliyeti genişletmek ve hedefine vardırmak için en çok çalışan devletlerin başında muhakkak ki; Rusya gelmekteydi. Çünkü Rusya'nın sıcak denizlere inmek hayali Deli Petro'dan beri bir «*fikr-i sâbit*» hâlinde Rus dış siyâsetinin temel hareket noktası olmuştu. Bu emelini gerçekleştirmek için de karşısında biricik engel Türkiye idi. O halde Türkiye'nin her ne pahasına olursa olsun yıpratılıp yıkılması gerekirdi. Rusya bu neticeyi sağlamak için Balkanlar'da Slav kavmiyetçiliğini (pan-slavizmi) körüklerken aynı zamanda katolik Avrupa'ya karşı Ortodoks Hristiyanlığı'nın da baş temsilcisi olarak hareket ediyordu ve Balkan kavimlerinin hepsinin de ortodoks olması kendisine bu mücâdelede büyük bir avantaj sağlıyordu. Fakat Rusya, Türkiye'yi iyice kıstırmak için kıskacın iki ucunu da harekete geçirmek zorundaydı. İşte bu ihtiyaç onun karşısına yine ekserisi ortodoks olan bir kavimi yani Ermenileri çıkardı. Çevirilen entrikalar semeresini vermekte gecikmedi. Tanzimat Fermanıyla, teşkilâtlanmalarına Avrupalılarca ruhsat verdirilen Türkiye hristiyanlarının en faal zümresi olarak, birden bire ortaya Ermeni çıkıverdi. Ziya Paşa o günleri anlatırken, ortaya çıkan tablo korkunç olduğu kadar düşündürücüdür de... «Samatya'lı Kasbar başında bir siyah şapka ve yanında bir Rus tercümanla Hariciye Nâzırı'nın yanına gelip, üst yanındaki sandalyeye bacak-bacak üstüne kurularak ve cebinden tütün tabakasını çıkarıp, sigarasını da Nâzır Paşa'nın burnuna üfleyerek işlerini yürütebiliyor, konsolosluk alıyor, ticaret kaynaklarını eline geçirebiliyor!»

(Gelecek sayımızda inşallah bu mevzua devam edeceğiz.

Sebil

TARİH

KUVA-YI MİLLİYENİN KADIN KAHRAMANLARI

Aynur Mısıroğlu

Ferdi Kahramanlıklar ve Bazı Şahâdetler

— 1 —

Buraya kadar Millî Mücâdele esnasında topluca vâki olmuş fiilî kadın hareketlerini anlatmış bulunuyoruz. Bundan sonra bâzı ferdî kahramanlıklarla bunlara dâir o devri yaşamış insanların şahâdetlerinden misâller vereceğiz.

Askerî harekâta bilfiil iştirak edenlerin bugüne kadar yayınlanmış olan hâtıratlarında imanlı Türk kadınlarının hizmet ve fedakârlıkları hakkında bir çok beyanlar vardır. Bunları bir kronoloji takip etmeksizin ve ehemmiyet derecelerine göre sıraya koymaksızın takdim etmek istiyoruz.

M. Kemal Paşa, Türk kadınlarının harb esnasındaki hizmetlerini şu satırları ile ifâde etmektedir:

«Bu son senelerin inkılâb hayatında hummalı fedakârlıklarla mahmul mücâdele hayâtında, milleti ölümden kurtararak halâsa ve istiklâle götüren azim ve faaliyet hayâtında her ferd-i milletin mesâisi, gayreti, himmeti, fedakârlığı sebkeylemiştir (geçmiştir). Bu meyânda en ziyâde tebcil ile yâd ve dâima şükran ile tekrar edilmek lâzım gelen bir himmet vardır ki; o da Anadolu kadınının ibraz etmiş olduğu çok ulvi çok yüksek, çok kıymetli fedakârlıktır. Dünya'nın hiç bir yerinde, hiç bir milletinde, Anadolu köylü kadının fevkinde kadın mesâisi zikretmek imkânı yoktur. Ve Dünya'da hiç bir milletin kadını «Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım. Milletimi halâsa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim!» diyemez.» (Mart. 1932 Söylev ve Demeçler C. II)

M. Kemal Paşa yine aynı yıl bir başka konuşmasında da:

«Belki erkeklerimiz memleketi istilâ eden düşmana karşı süngüleriyle, düşmanın süngülerine göğüslerini germekle düşman karşısında isbat-ı vücûd ettiler. Fakat erkeklerimizin teşkil ettiği ordunun hayat menbalarını, kadınlarımız işletmiştir. Memleketin esbab-ı mevcûdiyetini hazırlayan kadınlarımız olmuş ve kadınlarımız olmaktadır. Kimse inkâr edemez ki; bu harbde ve ondan evvelki harplerde milletin kabiliyet-i hayâtiyesini tutan hep kadınlarımızdır. Çift süren, tarlayı eken, ormandan odun kesip getiren mahsûlâtı pazara götürüp paraya kalbeden, âile ocaklarının dumanını tüttüren, bütün bunlarla beraber sırtlarıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla yağmur demeyip, kış demeyip, sıcak demeyip, cephenin mühimmatını taşıyan hep onlar, hep o ulvi, o fedakâr Anadolu kadınları olmuştur. Binâenaleyh hepimiz o büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükran ve minnetle ebediyyen tâziz ve takdis edelim!.» (Ocak 1923 Söylev ve Demeçler C. II)

SÜREYYA SÜLÜN HANIM

İşte size erkeklerden daha erkek, kahramanlardan daha kahraman Millî Mücâdele yıldızlarından bir Türk kadınını daha tanıtıyoruz: Süreyya Sülün Hanım... Van'da doğmuştur. Babası iç ihtilâllerde şehid olmuştur. Kasabaları mezâlim ve taarruza mâruz kalmıştır. Nihâyet bir araya gelen ve Erek kasabasına toplanan beş yüz kişilik bir kahramanlar çetesi aziz yurtlarını ve baba ocaklarını müdafaaya karar verdiler. Süreyye Sülün Hanım ve üç kardeşi de tabii bunlar meyânındaydı. Bombardımana mâruz kalıyorlar, çarpışa, dövüşe Karaköse'ye geliyorlar. Murad Irmağı boylarında tam bir buçuk ay kahramanca mukâvemet ediyorlar. Bâyezid'e doğru ilerlerken yukarı Taşlıçay köyünde akılları durduran bir manzara ile karşılaşıyorlar... Binlerce vatandaşımızın işkenceler içinde can vermiş cesetlerini görüyorlar... Bu mezâlimi yapan düşmana hınçla saldıran kahramanların en önünde Süreyyâ Sülün'ü görüyoruz...

Iğdır etrafında kanlı mücâdeleler oluyor. Düşman kuvvetli ve Rusya'dan çok takviyeler almıştır. Beş yüz arslan yılmadan, kaçmadan döğüşüyorlar... Ölüyor ve teslim olmuyorlar... Müfreze kumandanı Ali Haydar Bey teessüründen intihar ediyor. Süreyya Hanım'ın üç erkek kardeşi de bu şehâmet meydanında seve seve canlarını veriyorlar. Bu arslan kadın kardeşlerini dizinin üstünde şehid vermesine rağmen yılmıyor, ve sahneyi terketmiyor... Kala kala dört insan sağ kalıyor... Bayan Süreyya Karaköse'ye geliyor. Ziverbey Taburu'na iltihak ediyor ve yaralanarak Erzurum'a dönüyor..

(24 Mayıs 1947 Tarihli Mücadele Gazetesi)

BALTAKÖY KADINLARI

«... Aydın cenubunda muhârebe berveçh-i mâruz gözümüz önünde muannidâne devam ediyordu. Haziranın yirmisekizinci gününün şedit sıcakları muhâripleri müteessir etmeye başladığı bir zamanda idi ki; bulunduğum köprübaşının hemen yakınında Baltaköy isminde bir köy vardı, köyün kadınları, çocukları da muhârebeyi seyrediyorlardı.

Ansızın bu köyden birçok kadın sesleri işittik ve köy kadınlarında câlib-i dikkat telâş âsârı gördük. Kadınların bu seslerini, köy içinde gidip gelmelerini muhârebeden korktuklarına ve köyü terkedeceklerine hamlettik. Beyhûde korkmamalarını ve yerlerinde oturup bir tarafa gitmemelerini tembih için emir çavuşumuzu köye koşturdum. Çavuş köye gitti geldi, köydeki bu telâşın ne olduğunu çavuştan sorduk: Meğer çok yanlış tahmin etmişiz. Muhârebeyi temâşâ eden ve Büyük Harpte Çanakkale, Galiçya, Romanya, Kafkasya, Irak, Filistin cephelerinde bundan daha çok şiddetli muhârebelerde kaybettikleri evlâtlarını, kocalarını, kardeşlerini tahattür eden bu metin ve mukaddes kadınların arasından vazifeşinas bir Türk anası muhârebenin temâşâsına koyulan köy kadınlarını kahramanâne bir haykırma ile ikaz etmiş düşmanın ateşi, güneşin sıcağı altında müteessir olan ve Türklük, Müslümanlık şerefi uğruna düşmana saldıran erkeklerin mücâhedesine iştirak etmelerini muhâriplere su, ayran, ekmek ve yemek taşımalarını ve düşmana

Kuva-yı Milliye'nin Kadın Kahramanlarından
SÜREYYA SÜLÜN HANIM

karşı kendilerine gayret ve kuvvet vermelerini ihtar etmiş.

İşte seslerin ve faaliyetlerin mâhiyeti bu imiş. Bütün köyün kız, kadın genç, ihtiyar ne kadar dişi aslanı varsa ayran çömleklerini, su testilerini, saç ekmeklerini ve katıklarını alarak ve omuzlarına vurarak, kâfile kâfile harb meydanına doğru yürüdüler. Kemal-i vekar ve sükûnetle ve seri adımlarla köprüden önümüzden geçerlerken Türk kadınının bu fedakârlığını takdiren gözlerin yaşarmaması mümkün değildi.

Anadolu'nun Türk kadını... Bu öyle müstesna yaratılmış, öyle mukaddes bir unsurdur ki, Büyük Harbte erkeklerin on sekiz yaşından elli yaşına kadarı cephelere gitmesile memlekette baş gösteren kıtlığa karşı o güne kadar eline almadığı sapana elini vurmuş, erkekleri düşman karşısında mücâdele ederken o tarlaları ekmiş, biçmiş, harman etmişti. Orduları ve memleketi açlık tehlikesinden kurtarmıştı. Diğer taraftan levâzım-ı gıdâiye yüklü deve kollarını ve öküz arabalarını karlar, soğuklar altında sürerek ve bu uğurda birçokları mallarını, canlarını fedâ ederek ve bazı cephelerde bu levâzımı sırtlarında taşıyarak ordunun yiyeceğini temin etmişti. Şimdi de düşman ateşi altında muhtemel bir ölüm karşısında vatanın Türk nâmus ve istiklâlinin istihlâsı uğruna; hemen gözleri önünde harbeden erkeklerine maddi ve mânevî kuvvet ve gayret vermeye gidiyor.

Baltaköy'ün kahraman kadınları bütün gün, akşama kadar bu fedakârâne hizmeti düşman ateşinden hiç korkmayarak îfa ettiler. Bu aslan kadınların birçoğu vukû' bulan mümâneâta rağmen ateş hattına kadar dahi sokularak muhariplere su, ekmek ve gayret verdiler.

Baltaköyü gibi Umurlu istikâmetinden ilerliyen kuvvetlerimize de köylü Türk kadınlarımızın aynı fedakârlıkları sebkettikten başka Ayşe, Emine, Fatma gibi genç ve hattâ kız, köylü kahramanlar silâhlanarak kimbilir hangi muhârebe meydanında şehit olan kocalarının, babalarının intikamını almak üzere yetimlerini komşularına bırakarak Aydın harbine fiilen iştirak etmişti.

Meydan-ı harbe girmeyen diğer Aydın köylü Türk kadınlarımız da muhârebenin başlamasile beraber muhariblere kendiliklerinden ekmek ve yiyecek yetiştirmek için kollarını sıvadılar, pişirdiler ve köyün ihtiyar erkeklerile dağıtmak üzere köprübaşına gönderdikleri gibi Aydın'ın şarkındaki muhâriplere de aynı veçhile gönderdiler. Vücutlarile iftihar ettiğimiz köylü Türk kadınının Aydın muhârebesindeki hizmetini iftiharla anarım.»

(Emekli Alb. M. ŞEFİK — İstiklâl Harbi'nde (Büyük Harbin Mütârekesinden 336 (920) senesi sonuna kadar) 57. Tümen ve Aydın Milli Cidâli, 104 sayılı Askeri Mecmua'nın Tarih Kısmı, Sayı: 45,1 Mart 1937, sahife: 111, 112.) (Devamı var)

ortadoğu'dan

SAİD ŞAMİL

Yahudi Davası ve Filistin!..

— 7 —

Savaşlar uzadıkça, iâşe ve techiz bakımından, denizlere hâkim olan devletlerin lehine bir kayma oluyordu. Bu her tarafta hissedilen bir hâl olmuştu. Şimdi bütün ağırlığı ile Amerika'da bu işe katılırsa, Almanya ve müttefikleri için bu bir felâket demkti. Bu felâket bilhassa Osmanlı İmparatorluğu hesabına ağır neticeler doğurabilirdi. Ülkenin güneyinde Arabistan'ın muhtelif yerlerinde bunun emâreleri kendini gösteriyordu.

Bu hâdiselerin te'siri altında Said Halim Paşa istifâ etmiş, yerine Makam-ı Sadârete Talât Paşa getirilmişti. Tükenmez enerjisi ile bu genç sadrazam etrafa ümit saçıyordu.

İmparator Wilhelm'in dâveti, huzur-u hümâyun'a arz olundu. Ve esbâb-ı mûcibesi de mahrem olarak makam-ı sadârete bildirildi. Bunun üzerine Talât Paşa'yı bir düşüncedir aldı. O çok iyi biliyordu ki; Sultan Reşad Han, birâderi Abdülhamid Han gibi Halife-i Müslimin sıfatiyle bu teklifi reddetmeye mecburdu. Sadâret Makamının ise, devletin bekâsı icâbı, eline geçen her fırsatı değerlendirmesi siyasi bir mecbûriyetti. O halde birbirine zıd olan bu iki mecburiyeti te'lif etmek mümkün olacak mı idi?

Talat Paşa Mes'ul Devlet ricâliyle müşâverelerini yaptıktan sonra, Âyan ve Meb'usan meclislerinde bulunan ve bu mevzu ile re'sen alâkadar olan Arap âzaları nezdirie dâvet etti. Kendilerine uzun uzadıya durumu şerhetti .Anlaşmamanın Türkler'den fazla Araplar'ın başına gâileler açacağını misaller vererek onları iknaya çalıştı. Bütün gayretlere rağmen Arap mümessillerinin teklife kül halinde karşı gelmeleri üzerine, Sadrıazam için saraya gidip takririni Zat-ı Şâhâneye ref'etmekten başka yapılabilir bir iş kalmamıştı.

Daha önce bir ameliyat egçirmiş bulunan Padişah'ın sıhhi durumu iyi değildi. Bundan dolayı vezir-i meal-i semirinden yalnız teklifin reddini değil, kendilerine vekâleten toplantıya gitmelerini irâde buyurmaları üzerine Talat Paşa uhdesine yükletilen mes'ûliyetin manevi üzüntüsü altında Berlin'e hareket etti.

Zirve tolpantısında neler görüşüldüğünü tarih elbette birgün açıklayacaktır. Burada bilinen bir şey varsa Kayzer Wilhelm, Talât Paşa'da ne sezmiş ise, toplantıların birinde Weiseman'ı getirmiş ve kendilerine görüşme fırsatı vermiştir. Bu görüşme daha önce İstanbul'da yapılan görüşmelere benzemiyordu. Hertzel'in o devrede en çok güvendiği şey, para idi. Bunun için yumuşaktı. Maddi menfaatler ileri sürmek sûretiyle Sultan Abdülhamid Hân'ı iknaa çalışıyordu. Halefi Weisemann'ın teklifinde ise, bir ültümatom edası vardı. Umûmi Harb mahsûlü, eline cidden tehlikeli ve korkunç kozlar geçirmiş onlarla sağı solu tehdid ediyordu. Nitekim Sadrıazam'da aradığını bulamayınca şunları söylemekten çekinmedi:

«— Paşa Hazretleri!.. Unutmayınız ki; bu durumunuz imparatorluğunuzun çökmesini intaç edecektir.»

Baykuşun bu sayhası boşuna değildi. Bu işin iç yüzünü Talât Paşa da çok iyi biliyordu. Vaktiyle birçok mevzuularda Karasu Efendi ile anlaştığı gibi bu kritik durumda da Weisemann ile bir formül bulunabilirdi.

Yahudi teşkilâtı, Almanya dahil bütün Avrupa merkezlerinde müessir bir role sâhipti. Amerika'da yahudi bankerlerin hegemonyası büyüdükçe, Avrupa ülkelerindeki yahudi müesseselerin nüfûzu o nisbette artıyordu. Bunlar arasında yahudilerin ısınamadıkları tek ülke; Rusya idi. Çarizm; Rus idâresi onlar için bir kâbustu. Bismark'ın Rusya ile dostluk kurma siyâsetine karşı Kayzer Wilhelm'i çıkaranlar da onlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak esâsına dayanan Rus - Fransız - İngiliz itilâf siyâsetine Yahudi Merkezi bu yüzden işmizazla bakıyordu. Bu işmizazın âmili kendilerini İslâv Birliği'nin alemdarı, Ortodoks câmiasının hâmisi, ve Yahudiliğin köküne kibrit suyu döken Bizans tâcının vârisi sayan çarların Yakındoğu'ya sızmaları ve Boğazlar'la İskenderun'a gelip yerleşmeleri korkusu idi. Bu korku tahakkuk ederse, siyonistlerin «İsrail Devleti davası» tam manasıyle çıkmaza girerdi. Balkanlar'a ve Anadolu'ya hâkim böylesine büyük bir Rusya ile ne Fransa ve ne de İngiltere, yahudilerin kara gözü, kara kaşı için dalaşmağa giremezlerdi.

Yahudiler, Cihan Harbi'ni körüklerken de Japon - Rus Harbi'nde olduğu gibi Çarizmin iç sarsıntılarla çökeceğini hesaplamışlardı. Halbuki harp başlıyalı iki yıl geçtiği halde çöküntü şöyle dursun, Rus Orduları Anadolu ve İran'da durmadan ilerliyorlardı. Bu ilerleme Yahudilerin bütün plânlarını altüst edecekti. Bu itibarla Talât Paşa pazarlık masasına oturabilseydiler, bu kere, pek çok tenzilâta giderek mahdut bir muhâceretle Kudüs'de Hz. Dâvud ve Hz. Süleyman'ın mâbedlerini üzerinde kurdukları siyon nâm tepenin bir yamacında kendilerine has dini merâsimler için bir heykel kurmakla şimdilik fit olmağa râzı olacaklardı.

Yine Talât Paşa biliyordu ki, bu andlaşmaya mâli bir safha ilâvesi mümkündü. Vaktiyle Abdülhamid Hân'ın ileri sürdüğü veçhile Türkler'le meskûn Kerkük'teki petrol kuyularını Anadolu'daki demir ve krom madenlerini belki de Bahr-i Lut (Ölü deniz) ve civarındaki yahudilerin hâlen bir sır olarak sakladıkları giranbâha servet damarlarını müşterek müesseseler halinde işletmek ve bu sûretle imparatorluk hesabına bir refah devri açmak mümkün olacaktı. Fakat bütün bunları gerçekleştirmek için Arap Âlemi mümessillerinin de zarar ve kârlarını ölçüp ona göre karar vermeleri lâzımdı. Ancak bu sâyede Halife-i Müslimin Sultan Mehmed Reşad Hân'ı ikna' mümkün olacaktı.

(Devamı var)

TÜRKÇESİ

Ahmed SELÂMÎ

Rejim Lâfları Arkasındaki Fırıldaklar...

Devlet ve rejim ayrı ayrı şeylerdir. Rejim demek, devlet demek değildir... Ama Türkiye'de, tarihde eşi menendi görülmeyen bir (gözboyama orta oyunu) sahnede olduğu için. Ankara ve Babıâdîdeki bazı aktörler, rejim demek devlet demekmişcesine rol ifâsında ve icrâsındadırlar... Bir devletde muhtelif rejimler görülebilir. Mutlakıyet bir rejimdir, meşrûtiyet de bir rejimdir. Ama ikisinde de, devlet aynı bir devlet olabilir. Meselâ o devlet Devlet-i Âl-i Osman'dır...

Devletle rejim (düzen) aynı şey edğildir. Rejim, devlete hâkim olan görüşdür. Bu görüşlerin menşei ya dîn (İslâm) olur veya felsefe... Bu günki rejimlerin yüzde doksandokuzunun menşei felsefedir. Türkiyeyi ele alalım: Diyelim ki her intihabda ayrı bir parti meclis ekseriyetini ele geçirdi. Buna göre her intihabda rejim (düzen) değişmişdir... A partisinin adamları nazarında B partisinin felsefesi yani rejimi (düzeni) kötüdür, belâlıdır, bozukdur ve felâketdir. B'nin görüşleri de A'nın nazarında öyle... C, D, E ve F'ninkiler de, kendileri dışındakilerin felsefeleriyle (rejimleri) ile hep aynı şekilde teârüz edecekdir...

Devletle rejim (düzen) aynı şey değildir. Buna aynı oluş manzarası verenler, kendi felsefelerini, «devlet» ta'birinin ma'nâsı arkasında zorla yürütmek isteyen aklı evvellerdir!.. Muhayyel «*rejim (düzen) düşmanlığı*» icâd eden açıkgözler de öyle... Bu aklı evveller, hem «*sevgili vatandaşlarını*» rejim düşmanı olarak karalamaya kıyâm ediyorlar; hem de «*kânûn hâ'kimiyeti, hukuk rejimi!*» gibi lâflarla göz boyuyorlar. İyi ama İtalya'dan mütercem cezâ kânûnunda «*rejim düşmanlığı?*» suçu hanidir ve kaç seneden başlar?. Bu aklı evveller hayâlî cürüm icâd etmeyi hangi «*kânûn hâkimiyeti ve hukuk rejimi!*» ile te'lif etmektedirler?. Kânunsuz suç îcâd eden o hukuk anlayışı, bilmeyiz ama Makaryos'da bile görülür mü?.. Tenâkuzların ve bulanıklıkların cümlesini, imbikden geçirip arıtacağız...

● Devlet ayrı rejim ayrı...

Tanzimatçılar yeni bir rejim (düzen) getirmişlerdir. İttihadçılar da öyle. İttihadçılar yeni bir devlet kurmamışlar, yeni bir rejim (düzen) icâd etmişlerdir...

M. Kemâl'in rejimi ise çok daha bâriz renklere sâhibdir...

Müteveffâ İsmet Beyin rejimi de başkadır. Müteveffâ, bazı ana hatları itibâriyla kendinden evelki rejime bağlı kalmışsa da, onu her noktasıyla beğeniyor ve tasvîb ediyor değild . Müteveffânın felsefesi başkaydı. Eğer becerebileceğinden emin olsaydı, kendi rejimini yalnız paralar, pullar ve heykeller üzerinde değil, başka şeyler üzerinde de hakkedecekdi!...

950'de, rejim (düzen) değişmişdir. Müteveffânın rejimi yerine, Menderes rejimi (düzeni) gelmişdir. Müteveffâ İsmet Beyin rejimi, resmen ve alenen yerin dibine batırılmışdır...

960'da (Cemal Ağa rejimi) makâma geçer. Bu rejimin felsefesi Menderes felsefesinden oldukça farklı bulunduğundan, evvelki rejimi, meb'usların şahsında Yassıada'ya tıkar Başol ve Egesellere «*sizi buraya tıkan kuvvet böyle istiyor*»lu (hak ve hukuklar?) tevzi etdirilir!. Ve Menderes rejimi, üç vekîlinin şahsında ipe çekilir...

965'de Demirel rejimi makâma kurulur. Cemal Ağa veya Temelliler rejiminin öksürüğü kuvvetli olduğundan. Demirel rejiminin rengi, kokusu ve sesi locavî bir yumuşaklıkla ve yolları aşındırmadan 971'e kadar devâm eder!

971'de muhtıra rejimi başlar. Tabiî bütün bu rejimler, bir evvelki rejimleri yerin dibine batıra batıra yol alırlar. Açıkdan olduğu yerde açık, olmadığı yerde imâlar, işâretler ve elyordamlarıyla!.. Muhtıra rejimi bir âlemdir! Bir günde dört mevsim havasından dem vuran İstanbul havası gibi o da, kendi içinde birkaç havayla çalıp oynar!. Meselâ Eski-

(Devamı 8. Sayfada)

Sebil

DİL ve EDEBİYAT

Fonoloji Bakımından Türk Dili ve Divan Edebiyyâtı

— 3 —

İsmail Hâmi DÂNİŞMEND

ŞİİR KABİLİYETİ

Fonologların kanâatince şâirler, fonolojinin keşfinden evvel bu ilmin esaslarını tahteşşuurlarında bulmuş hususî bir kabiliyyet sâhipleridir: Bu izâha göre şiir kabiliyyeti demek, bir nevi fonoloji isti'dâdı demektir; yâni şâir fonoloji bilmiyen bir fonolog sayılabilir! Yazdığı şi'rin ilmi kıymeti bilhassa bu mâhiyyetinden gelir. İşte bu bakımdan bizim Divan şi'rinin fonolojik husûsiyyetlerini ana - hatları i'tibâriyle şöyle sıralayabiliriz

— Türk Dîvan şi'rinde en mühim rolü oynayan fonolojik unsur, eskiden yerine göre «Med» veyâhut «İmâle» denilen «Uzun ses» unsurudur. Sırf arûz tekniğinin zarûretlerinden dolayı sözü vezne uydurmak için sû-i isti'mal edildiği vaziyetler bir tarafa bırakılmak şartiyle, Dîvan şi'rinde imâlenin bir çok fonolojik rolleri vardır; hattâ bu roller Türk dîvânında Arap ve Acem divanlarından daha mühimdir: Çünki o dillerin bünyesinde esâs i'tibâriyle uzun ses mevcud olduğu halde Türk dilinin bünyesine hep kısa sesler hâkimdir. İşte bundan dolayı «İmâle», Türk şi'rinin fonolojik ıttırâdını tâdil etmiştir

2 — Bir çok vaziyetlerde uzun ses, konuşma dilindeki kısa sesli kelimenin mânâsını değiştirir: Meselâ «cam» kelimesi konuşma dilindeki kısa şekliyle pencere vesâire camı demektir; fakat Dîvan dilindeki telâffuziyle uzun okunduğu zaman derhal mânâ değiştirerek her hangi bir maddeden yapılmış bir şarap kadehi mânâsına gelir; meselâ Nedim'in:

Sine sâf olsun heman reyl-u riyâdan zâhidâ
Elde tesbîhe bedel câm olsa da mâni' değil

diye bahsettiği «câm» ın «cam» olmadığı her şeyden evvel bir kere imâlesinden anlaşılır; hattâ bundan dolayı Dîvan şi'rinde pencere camının ismi vezin zarûretiyle imâle edildiği zaman, umûmiyyetle yanına «pencere» mânâsına bir «revzen» kelimesi getirilir.

Dîvan şi'rinde imâle ile çok defâ «uzunluk» ve «uzaklık» mefhumları da ifâde edilir; Türk lirizminin bütün dünyâ edebiyyâtında tek bir eşi olmayan en büyük ve şanlı mümessili (Fuzûlî):

Sirîşk taht-ı revandır bana ve âh âlem

mısrâında «ah» ın imâlesinden istifâde ederek bu uzun sesi elem ve keder devletinin sancak direği şeklinde tasvir ediyor! (Nedim) de âhının uzunluğunu uzaklardaki sevgilisine bir haber götürmeye kâfi gibi gösteriyor:

Hemvâre peyk-i âhı nolâ olsa rû-be-râh
Kûy-i nigâra nâme-resâmız budur bizim

Siyasî târihimizde olduğu gibi edebiyyât târihimizde de şanlı adı bir alev gibi parlayan (Fâtih Sultan Mehmed) de âhın uzunluğunu Fuzûlî'den evvel sancağa ve Nedim'den evvel peyke benzetmiştir:

Şâh-ı aşkım gam beyâbânı bana kişver yeter
Âteş-i âhım livây-i ejderha peyker yeter

beytinde çektiği âhi sancağa benzeten Fâtih:

Bâş üzre yer etsem yeridir şu'le-i âha
Hicran şebi yâr işiğine râhnümâdır

mısrâlarında da kalbinden kopan bu uzun sesi sevgilisinin eşiğine kadar giden bir rehber şeklinde tasvir ederek âdetâ Nedim'e yol göstermiş gibidir!...

Erzurumlu İbrahim Hakkı insanın hilkat muammâsı karşısındaki cehlini uzun bir tomara benzetir ve meselâ şu güzel beytinde ustalıklı imâlelerle o tomarın uzunluğunu sonsuz bir hâle getirir:

Tevîl-üz-zeyl bir tûmârdır bu bilmemek ilmi
Ki ömr-i câvidân içre bulunmaz hadd-ü-pâyânı

ZARİF TÜRKÇE

Hattâ Türkçe kelimelerin imâlesi bile bâzan bu uzunluk mefhûmiyle te'lif edilir; meselâ Nedim'in:

Nâzı âb etmiş de bir fevvâre resmetmiş hayâl
İşte ol sûdur atılmış kaametin olmuş senin

beytinde sevgilisinin boyunu bir fıskıyeden fırlayan suya benzetirken bu su sesinin de işte o boy kadar uzamasını pek tabii görmek her halde zaruridir. Bâzan da uzunluk mefhûmunu ifâde edebilecek hiç bir kelime kullanılmamış olduğu halde, her hangi bir sesin imâlesiyle o mefhum en sarih şekilde ifâde edilir; meselâ (Vâsıf) ın şu güzel beytinde işte öyledir:

O gül-endâm bir al şâla bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün

Bu zarif beyti dinlediğimiz zaman gözlerimizin önüne uzun boylu bir dilber gelir: Halbuki Vâsıf'ın metninde böyle bir uzunluk mefhûmunu ifâde edebilecek hiç bir kelime yoktur! Buradaki «endâm» kelimesi vücut, boy ve biçim mânâlarına gelir; «gül-endâm» terkibi de «gül bedenli» demektir; fakat «endâm» kelimesinin pek yerinde düşen imâlesi o gül tene bir de uzunluk mefhûmu izâfe etmektedir.

İmâle çok defa konuşma dilinde yıpranıp iptizâle uğramış kelimelere mümtâziyyet verir; meselâ konuşma dilinde «cadı» diye kısa telâffuz edip çirkin mânâlara kullandığımız kelimeyi A c e m c e d e k i uzun telâffuziyle güzelleştiren Nedim bu kaba tâbiri sevgilisine yakışan câzip bir sıfat hâline getirmiştir:

Âkıbet gönlüm esîr ettin o gîsûlarla sen
Hey ne câdûsun ki ateş buğladın mûlarla sen

(Devamı var)

AYŞEYE MEKTUP

Elimin deyneği, sırtımın göyneği, göynümün kaynağı Ayşem.

Gözlerime mesken oldun, yüreğime iskân oldun.

Kuğu boynun bükülmesin, kumru göynün çekilmesin.

Arı olsam gülündeyim; ağrı olsam dilindeyim; haber olsam telindeyim; büklüm büklüm yolundayım yavrum.

Yanığına bağrım var; merhemine ağrım var.

Pınar olup gözlerinden indiysem; ateş olup yüreğinde yandıysam; umud olup dallarına konduysam darılmadın.

Susuz isen bağrım merhem isen ağrım var Ayşem.

Yufka bağrım, sen Tohma çayı mısın; yazın sazın, güzün sızın kesilmez?

Elimin deyneği, sırtımın göyneği, göynümün kaynağı Ayşem.

Gönül kilidini açmağa, kırk düğümü geçmeğe çalış!

M. KAYA BİLGEGİL

PEYGAMBERİM

ey eden hak'ın küfrân!
ne zulümdür bu: bu isyan, tuğyan!
işte tarih-i-muhammed ve eser!
görmemiş öyle eser çeşm-i-beşer!
işte târihde muhammed devri:
hat-tı-zerrinle yazılmış siyeri!..
devri, devrânı bir âvîze-i-nûr!
nûrlar saçmadadır, dûrâdûr!

fiska batmıştı ki, sertâpâ kevn,
geldi ol seyyid'ü fahrüssakaleyn!
hak'kı neşreyledi, her gün yer yer,
altı bin âyet ile, peygamber.

altı bin altı yüz âyetle kitâb,
serteser hak için etmekde hitâb!
din-i islâm, olarak hak dini,
tanıdık hak! diye peygamberini!

doğarak nûr-i-hüdâ nûr-i-harem,
söndü ateşgede-i mülk-i-acem
geçmeden yüz yıl, edip âlemi râm,
hind-ü sind... afrika oldu islâm!

cebr'ü tehdidle değildir yayılış!
iftiradır bu senedsiz yanlış.
halkı teshîr ederek dîn'ü adil,
aşk-ı-islâmla bir olmuşdur dil!

altı bin âyet ederken ityân,
kaldı ümmî! o mürebbî-ı-cihân!
her kelâmiyle ve her hâliyle,
zât'i bir mûcizedir her devre!

bir ömür halk ile haşr olmuş o nûr!
duymamış bir kere ömründe gurûr!
altmış üç yıl yaşayıp ol zîşân,
görmemiş aybını bir tek düşman!

Mehmed Âkif Bey'in yakın arkadaşı olan FUAD ŞEMSİ İNAN gençlik yıllarında

görmemiş; altmış üç asrıyle zeman,
bir göz evcikde barınmış sultan!

yağıyorken dürer-î-ihsânı,
iki tek gömleği yok insânı

hem fakîr, hem de hükümdâr-ı-cenân,

kim, muhammed gibi olmuş sultân?
sihr olup, onda şahâmet ve dehâ,
işiden buldu, gören buldu rehâ!..
hilm onun, sabr onun, onda sükûn...
tâ çocukdan sözü dosdoğru onun!
emri hak! nehyi de hak! her sözü hak!
o resûlün yoludur yol, ancak!

FUAD ŞEMSİ İNAN

İSLÂM YAZISINA DÂİR

İNÖNÜNÜN İSLÂM HARFLERİNE DAİR BEYANLARI VE BUNUN AKSÜLÂMELLERİ

— 9 —

CÜNEYD EMİROĞLU

İşte, sanırım İnönü'nün maksadı dışında, benim yaramı deşen husus budur. Birşeyin bilinmemesinden, öğrenilmemesinden bahtiyarlık duyulabilir mi?

Anadolu'da oğullarını evlendirmek isteyen aileler, onlar överken «içki bilmez, kumar bilmez» derler. Eski yazı içki ve kumar gibi zararlı birşey olmasa gerek. Üstelik, içkinin ve kumarın da bilinmemesi değil, bilinipde içilmemesi, oynanmaması tercih edilmelidir.

Ben de sayın Millet Meclisi Başkanı'nın neslinden olduğum için, okullarda hiç eski yazı öğrenmedim. Lise öğrencisi olduğum bir yaz

Bugün Rus esâreti altındaki Türkler serbestçe İslâm harfleri ile neşriyat yapabiliyorlar. İşte size 1973 tarihinde «Bakû» da basılmış bir kitabın kapak klişesi.

günü, babamın kitaplığındaki cilt cilt eski yazı kitabı merak edip, okumak istemiştim. Elime geçirdiğim bir eski yazı alfabe, bir hafta içinde, bana Reşat Nuri'nin, Hüseyin Rahmi'nin, Burhan Cahid'in yeni yazıyle henüz basılmamış birkaç romanını sökebilecek kadar bilgiyi kazandırmıştı. Sonraları tıpkı bir yabancı dilden okumak gibi, eski yazıdan okumak da bana değişik bir zevk verdi. Eski yazı okuma alışkanlığını bir hayli ilerlettim. Ama çeşitli el yazılarını ve ağdalı metinleri çözebilecek kadar derinleşmek fırsatını bugüne kadar bulamadım. Mülkiye'nin son sınıfında (sene 1947-1948) Maliye hocamız, bizleri birer tez hazırlamakla görevlendirirken, eski yazı bilip bilmediğimizi de soruyordu. Ben çekine çekine «biliyorum» demiştim. Mal bulmuş mağribî gibi sevindi. Benim hazırlıyacağım tezin konusunu kendisi tayin etti: «Türkiye'de Bütçe'nin Tarihçesi» Yeni yazıyle yazılmış hiçbir şey bulamıyacağımı, eski yazı metinlere, kaynaklara eğilmem gerektiğini söyledi. Bir ay süren bir çabadan sonra, benim bildiğim eski yazının bu konudaki vesikaları dillendirebilecek kadar yeterli olmadığını görüp üzüntüyle hocama bildirmiş ve tez konusunu değiştirtmiştim.

Birşeyi bilmek başka, yerinde kullanmak başkadır. Okuldan sonra girdiğim memuriyet hayatında, müsveddelerini mutlaka eski yazı ile yazıp, daktilolara kök söktüren yaşlı arkadaşlara içerler, dairenin binbir emekle hazırladığı uzun bütçe nutkunu, okumadan önce bir de eski yazıya çektiren Cumhuriyet Hükûmeti'nin genç Maliye Bakanı'na şaşardım. Eski yazının günlük hayatımızda elbette yeri kalmamıştır. Ama, dün ölen veya henüz hayatta bulunan müelliflerimizin eserlerinin bile, henüz yeni harflerle basılamadığını düşünürsek, eski kültür ve medeniyetimizi öğrenmek isteyenlerin eski harflerin yardımına başvurmaktan kurtulamıyacakları bir gerçektir.

Fakat, bu yazıyı yazmaktan maksadım, eski harfleri öğrenmenin faydasını ortaya koymak değil. Bir zamanlar rahmetli Peyami Safa ile arkadaşımız Mehmed Kaplan bu konuda hayli nefes tüketmiş, mürekkep harcamışlardı. Artık kimsenin, böyle bir tartışmaya girmesine meydan vermiyecek kadar ilerlemiş (!) bulunuyoruz.

Şimdi eloğlu eski yazı bilmemekle değil, düpedüz Türkçe bilmemekle öğünüyor. Geçen yıl bir açık oturumda genç yazarlardan biri «Eski Şiirin Rüzgârıyla» yazılanlarla, «Kendi Kubbemiz» arasında bir ayırım yapmadan ve göğsünü kabarta kabarta «Biz Yahya Kemal'in dilini anlamıyoruz» demişti. Ben de kendisine «O halde edebî kültürden ne anlıyorsunuz?» diye sormak zorunda kalmıştım. Geçenlerde, bir edebiyat öğretmeni dergimize basılmak üzere gönderdiği bir yazısında, «Ben öğrencilerime asır, vuslat, mefhum, nisbet umumi istisna, ihtisas, elzem, keyfî, usul, kast, zannetmek, zihniyet kelimelerini öğretmem de kullandırmam da» diyordu. Artık bu edebiyat öğretmeni Yakub Kadri'nin, Peyami Safa'nın Yahya Kemal'in, hatta Cahit Sıtkı'nın bir yazısını, bir şiirini okuyup anlayabilen öğrencilerini - zararlı bilgiler edindikleri için - sınıfta bırakacak, «bilmiyoruz, anlamıyoruz» diyenlere de «âferin» verecektir.

Yazısını ıkına sıkına üç beş yüz «öztürkçe» kelimenin içine sıkıştırıp da, Türk dili ve edebiyatının yetiştirdiği gerçek değerleri kastederek, «Onları yeni nesil anlamıyor. Onlar okunmuyor, biz okunuyoruz.» diye böbürlenenler, primlerini cehaletten aldıklarının farkında mıdırlar? Yahya Kemal'i okumak için biraz arûz bileceksin, şiirin ne demek olduğunu bileceksin, her şeyden önce Türkçe bileceksin. «Erkek Zeliha'nın çişli torunu» nu okumak için ne bileceksin? Hiç. Olsa olsa, biraz argo, biraz da küfür.

(Devamı var)

TÜRKÇE'YE SÛİKASD

ÖLÇÜ

Kadir Mısıroğlu

— 9 —

Harf değişikliğinin Türkçemize verdiği zararların, ancak islâm harfleri ile izah edilebilecek olanlarını göstermek maksadıyle Şeyhulislâm M. Sabri Efendinin geçen sayımızda bir kısmının klişesi takdim edilen makalesinin devamı:

(محمود) و (تدقیق) کبی برخیلی کلمه‌لرك (د) لرینی (ت) یه تبدیل ایتملرندن ایلری کلمشدر.

دها، یکی حرفلرده (ذ) ده اکسیك. اونك ایچین بو یلته‌ك (ذ) لك یرینه کسکین (ز) قوللانیورلر. حال بوکه بو حرفلر بوتوندیغی کلمه‌لرك معناسنده مهم فرقلر وباشقه‌لقلر وجوده کتیریرلر. مثلا (ذکی) کسکین عقللی معناسنه و(زکی) طاهر معناسنه‌در. ینه مثلا (زائد) ایله (ذائد) لك عربجه‌ده معنالری قطعیاً آیریدر. برنجیسی هرکسك بیلدیکی معنایی افاده ایتدیکی حالده ایکنجیسی (دافع) معناسنه‌در. کذلك (ذیل) باشقه، (زیل) باشقه شیدر. (ذرع) باشقه، (زرع) باشقه‌در. (نذر) بیلدیکمز آداماق معناسنه ایکن، (نزر) آزاجق شی دیمکدر. وبز بونلرك یوزلرجه، بیکلرجه مثالنی تعداد ایتمه‌ك بیتیرمه‌یز. بوراده نه سویلمه‌لك ایسته‌یوردق؟ ایشته لاتین حرفلری بزم یازیمز اولونجه وبو حرفلر آره‌سنده نه (ع)، نه‌ده (ذ) بولونمایجه بز قرآن کریمی یکی یازی سایه‌سنده اعوذ بسمله‌سندن اعتباراً غائب ایتمکه باشلادیغمزی آب آشکاره کورویورز. زیرا بوندن صوکره (اعوذ) یوقدر، (ئه‌ئوزو) واردر. یعنی صیغنمق معناسنه اولان (عوذ) دن مشتق برمضارع متکلم صیغه سنك یرینه معناسز ومناسبتسز برلفظ مهمل کچمشدر. «قرآن کریم لاتین حرفلری ایله‌ده یازیلابیلیر!» دیه‌رك، چوجوق آلداتیرکبی مسلمان آلداتمغی کوزینه کسدیرن چابقینلر نرده ایسه‌لر قارشیمه چیقسینلر؛ اولا شو اعوذ بسمله‌یی یکی حرفلرله یازسینلرده بن‌ده اونلرك آلتنی قاریشلایم! (اعوذ) نك [ع] نی شویله دورسون حتی یالکز (ذ) لی (ز) یه تبدل ایتمکله معناسی‌ده کلیاً تبدل ایدر. چونکه (ز) ایله (اعوز) (صیغنیرم) معناسنه دکل‌ده (بولونماز اولورم) معناسنه‌در.

یکی یازیده (خ) نك ده بولونمامسی وبونك یرینه (ح) ایله [هـ] آره‌سنده مشترك (آش) حرفنك قوللانیلمسی بو اوچ حرفدن هرهانکیسنی متضمن اولان بیکلرجه کلماتك لفظ ومعناسنده عظیم تخریباتی موجب اولور. اومیانده (هاجر) ایله (حجر)، (نهر) ایله (نحر)، (خمار) ایله (حمار)، (حد) ایله (خد) (حل) ایله «خل» [سیركه معناسنه] (احوال) ایله (اهوال) (خلق) ایله (حلق) [بوغاز] (صالح) ایله (سالح) و (ساﻟﺢ) [معناسی جوق فنا] (احترام) ایله (اخترام) [ئولوم] (خالق) ایله (حالق) [اوغورسز معناسنه کلیر] حتی (خالق) ایله (هالك) ده بری برندن تمیز ایدیله‌مز اولور. چونکه تورکیاده لاتین حرفنك (ك) نی‌ده آتدیلر (ق) ی مشترك قوللانیورلر. (خ) (ح) (هـ) فرقی قالمادیغی کبی (ص) ایله (س) ده تفریق ایدیلدیکی وایکیسنك یرینه (س) قبول ایدیلدیکی ایچین (مخصوص) ایله (محسوس) ده بری برندن تمیز ایدیله‌مز.

یکی یازیده (س) حرفی بوتون (ص) لرك یرینه کچمکله قالمایوب اوچ نقطه‌لی (ث) حرفی‌ده ینه (س) صوتی واشارتی ایله افاده ایدیله‌جکدر. بو سببله عربجه‌نك کرك (ص) لی وکرك (ث) لی نه قدر کلمه‌لری وارسه هپسنك یا معنادن فارغ برحاله کلسی، یعنی کلمه‌لکدن چیقمسی وياخود کندی معناسنه مغایر معنالره دلالتله ماوضع لهنی شاشیرماسی اقتضا ایدر. (ثمین) ایله (سمین) (اصالت) له (اسالت) [اوزونجه یوزلی اولمق] (صوره) ایله (سوره) (ثنا) ایله (سنا) (عبس) ایله (عبث) (لبث) ایله (لبس) [التباس معناسنه] (اساس) ایله (أثاث) [أو اشیاسی] (ثلاثة) ایله (سلاسة) (ثمر) ایله (سمر) [کیجه صحبتی] (قصر) ایله (قسر) (نثر) ایله (نسر) و (نصر) هپسی قارما قاریشیق برشکل آلیر. (نصر) ی (نثر) ایله (نسر) دن

(Devamı var)

Sebil

herşey hak için

CHP İLE HESAPLAŞMA

Gazetemizin aşağıdaki klişesini gördüğünüz 8. sayısına âid kapak resmi ile buna dâir yazıdan dolayı CHP aleyhimize 250 bin liralık **«mânevi tazminat»** davâsı açmış bulunmaktadır. Mahkemece tebliğ edilen davâ dilekçesini, Türkçe olmadığı için anlıyamadık. Bir uydurukça mütercimi bularak iddiânın neden ibâret bulunduğunu ve buna mesned kılınan sebepleri kavramaya çalıştık. Doğrusu pek çok müşkülâttan sonra anladık ki; biz CHP'nin bugün takip ettiği prensipleri, yani «altı ok»u tahrif etmiş ve gerçekleri değiştirmiş, bu sûretle de kendilerinin şeref ve haysiyetlerine tecâvüz etmişiz. Ayol, altı oku tahrif eden biz miyiz, yoksa müddeinin kendisi mi? Görenler Allah için söylesinler!.

Kendileri her gün Reisicumhurdan sâde vatandaşa kadar herkese hakâret ve tecâvüz ederler ve Allah'ın günü âlemin gözü önünde cereyan eden hâdiseleri tahrif ve tağyir eylerken **«yavuz hırsız»** misali kendi fiillerini bize isnad etmelesi son derecede calib-i dikkattir. Hakîkaten bizim yaptığımız iş, gerçeği tahrif değil, bu günkü CHP'nin mâruf altı okunu biraz kazıyarak altındaki manâyı ortaya çıkarmaktan ibârettir. Yani bunların fotoğrafını değil de rontgenini takdim ettik. Ancak gönü isterdi ki CHP ile daracık mahkeme koridorlarında değil, sath-ı vatan'da hesaplaşalım. Ne yazık!..

Haklılıklarından emin olsalardı, milletten rey taleb eden bir siyâsi parti oldukları halde bu hesaplaşmayı millet muvâcehesinde yapmaktan ictinâp etmezlerdi. Üstelik gazetemiz, ancak haftada bir neşrolunan onaltı yarım sahifecikten ibâretken, kendilerinin **«tarafsız»** yaftalı sayısız bir çarşaf gibi günlük gazeteleri vardır. Cevapları için bu gazetelerden maadâ devletin radyo ve televizyonları da kendilerinden yanaydı. Hal böyleyken bütün bu imkânları teperek bizimle muârazayı, millet önünde yapmaktan çekinen ve kırılan (!..) haysiyetlerine bizzat ikiyüzelli bin lira değer biçen bu partinin anarşiyi Meclis Kürsüsü'ne sıçratmaktan bile içtinâb etmiyen gözü hırs dolu idârecileri, acaba bize karşı niçin daracık mahkeme koridorlarını tercih etmişlerdir!?

Şerefli Türk adâletinden şüphe ve tereddüdümüz yoktur. CHP ile değerli hâkimlerimiz önünde hesaplaşmaya da amâdeyiz. Ancak, kılıç kullanmak için kolu açabilecek kadar bir sahaya mâlik olmak gerekli midir? Bu davâ dolayısıyla asıl, CHP'ye hak ve hakikatın zülfükârıyla O'na bütün bir sath-ı vatan vüs'ati içinde, daha geniş kavisler çizdirerek taarruz edebilmek imkânında mahrum bırakıldığımız için müteessiriz.

Bu vesile ile -şimdilik- CHP'nın de, meşrûiyetini kaybettiği iddiâsını ortaya atan ciddi bir fikir gazetesiyle millet önünde hesaplaşmaktan ictinab ettiğini tesbitle iktifâ eyliyoruz. İleride daha pek çok söyliyeceklerimiz olacaktır. Ancak mes'ele Adliye'ye intikal ettiği için beyanlarımızı **«haber»** vasfının şartları içinde hapsetmeye mecbur bulunuyoruz.

Almanya Postası

Almanya'dan aldığımız mektupların ekserisinde Sebil'in abone şartları sorulmakta ve abone bedellerinin nasıl ödenebileceği hususunun bildirilmesi istenilmektedir. Bir kaç kere izah etmiş olmamıza rağmen ihtimal ki; Almanya'daki kardeşlerimizin ellerine nâdir sayılar geçtiği için anlaşılamamış bulnan bu hususu bir kere daha tavzih mecbûriyetini hissetmekteyiz. Almanya'daki okuyucularımız, gazetemize yıllık altmış D.M. karşılığında abone yapılmaktadırlar. Bunu Almanya mümessilimiz olan «HASAN DAMAR» kardeşimizin aşağıya dercedilen adresine havale edebilecekleri gibi yine onun adına bildirilen posta çeki numarasıyle de gönderebilirler. Hasan Damar gazetemizin A. RÜŞTÜ BANAZ kardeşimizle birlikte Almanya mümessilidir. Gazetemiz hakkında her hususta kendileriyle temasa geçilebilir.

Adres:

HASAN DAMAR — A. RÜŞTÜ BANAZ
Bienroder Weg 79
3300 Braunschweig
Posta çeki nu. (Postscheckkonto -Nr. 37938-300 Hannover)
Telefon: 0531 - 32 36 89

İleride Almanya'nın belli başlı şehirlerinde tâlî mümessillikler ihdas ederek bunları da ayrıca ilân edeceğiz.

Şâyet herhangi bir kardeşimiz, abone bedelini doğrudan doğruya gazetemize göndermek isterse bunun için asla herhangi bir bankaya baş vurmamalıdır. Zira bunun, bizim için pek çok mahzurları vardır. Bu takdirde gazetemize ait olan Türkiye'deki 20097446 dan ibâret olan posta çeki numarası kullanılmalıdır.

Almanya'daki kardeşlerimiz dilerlerse Türkiyedeki yakınlarını da gazetemize abone kaydettirebilirler. Bu takdirde abonenin isim ve adresini idarehânemize mektupla bildirmesi kâfidir. Yıllık abone bedeli olan 200 TL. yi postayla gönderebilecekleri gibi dilerlerse bunu Türkiye'ye izne geldiklerinde ödiyebilir.

Selâm ve sevgilerimizle,

SEBİL

Sebil

hersev hak icin
Haftalık, tarafsız, siyasî, edebi, tarihi, gazete
Yıl : 1 **Sayı : 11**
BEŞ LİRA
Sâhibi ve Yazıişleri Müdürü
KADİR MISIROĞLU
ABONE Yıllık 200 TL. 6 aylık: 100 TL.
İDAREHÂNE: Vilâyet Hanı Kat: 3 No: 204 - İstanbul Tel.: 26 38 96
Dizgi: Sebil Mat.
Baskı: Fazilet Mat.
Umûmi Tevziat: SABRİ ÖZAKAR
Almanya Mümessilleri
A. RÜŞTÜ BANAZ — HASAN DAMAR
33 Braunschweig Haeckel str. 13
Telefon: 0531 — 32 36 89
İngiltere Mümessili İSMAİL ERÜNSAL

سبيل
كل شئ للحق
جريدة اسبوعية، سياسية مستقلة، تاريخية ادبية
ص.ب : ٨٠٨ استانبول - تركيه

Sebil

EVERYTHING DEVOTED TO THE TRUTH (HAQQ)
An Independent Muslim, Historical
Political and Literary Weekly
P. O. BOX 808
İstanbul/TURKEY
PHONE : 26 38 96
PRICE : 5 T.L.
Representative of Germany
A. RÜŞTÜ BANAZ — HASAN DAMAR
33 Braunschweid Haeckel Str. 13
phone: 0531 — 32 36 89
Representative of England
İSMAİL ERÜNSAL